A PIARISTA DIÁK KISKALAUZA

GAAL FERENC

A PIARISTA DIÁK

KIS KALAUZA

ÖTÖDIK KIADÁS

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1934

Nihil obstat.

Dr. Michael Török
censorum praeses.

N. 609.

Imprimatur.

Strigonii, die 2. Martii 1934.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

Imprimi permittitur.

Budapestini, die 20. Februarii 1934.

Dr. Franciscus Sebes
praepositus provincialis.

Kiadja a kegyes-tanítórend. — A nyomdáért felelős:
ifj. Kohl Ferenc.

I.

CALASANZI SZENT JÓZSEF,

a kegyes-tanítórend alapítója.

Calasanzi Szent József Spanyolország északkeleti részében, az aragóniai Petraltában született 1556 szeptember 11-én, abban az évben, melyben a másik nagy spanyol rendalapító, Loyolai Szent Ignác meghalt. Atyja, Don Pedro Calasanz, katonás spanyol nemes volt, ki övéi közt családi hagyományképpen ápolta a katonai hivatást és a vallásosságot. Anyja, Gaston Mária, szelíd, jólelkű, szeretetreméltó asszony, a környék szegényeinek pártfogója volt.

A szülők kiváló nevelőkre bízták szemök fényét, a kis Józsefet, ki reményen felül beváltotta a beléje helyezett bizalmat. Már a gyermekben ragyogtak a leendő nagy szent erényei és jelentkeztek a későbbi nagy nevelő vonásai. Maga köré gyüjtötte társait és Isten szeretetére oktatta. Társai rajongtak érte, buzdultak példáján és kis szentnek nevezték. Min-

denkit elragadott lényének két ragyogó tulajdonságával, az ifjúság két legdrágább kincsével : ártatlanságával és értelmével. E tekintetben alig lehet szebb példaképet állítani az ifjúság elé, mint a gyermek Calasanzi Józsefnek szeretetreméltó alakját !

Az estadillai nemesi iskolában kitűnő eredménnyel végezte el a mai középiskolával nagyjából egyenrangú grammatikai és humanisztikus tanulmányokat. Egyetemi tanulmányait Leridában kezdte és Valenciában folytatta. Innét később egy súlyos kísértés diadalmas kiállása után Alcala de Henaresbe távozott. Egymásután bölcseletet, egyházi és világi jogot s végül teológiát tanult. A három utóbbiból a doktorátust oly fényes sikerrel tette le, hogy híre az egész országban elterjedt, széltébenhosszában csak doktor Calasanz néven emlegették és de la Figuera Gáspár, a salamancai egyetem nagyhírű tanárából lett jaccai püspök ,«a bölcseség napja», udvarába hívta őt.

Hivatása az egyházi pályára vonzotta, atyja azonban katonának szánta. Bátyja elhalálozása után József maradt az egyetlen fiú a családban s a család fennmaradásáért aggódó apa azt szerette volna, hogy ő legyen a család fönntartója. E nehéz helyzet megoldását az isteni Gondviselés végzése adta meg : József megbetegedett s

fölgyógyulásához nem volt remény. A megtört apa ekkor beleegyezett fiának kérésébe s megengedte, hogy fölgyógyulása esetén fia egész életét az Úr szolgálatának szentelje s az egyházi pályára lépjen.

Fölgyógyult s szent lelkesedéssel öltötte föl a papi köntöst. 1583-ban beteljesült legforróbb óhajtása, pappá szentelték s ő megkezdhette áldásos működését a lelkek javára. Nagy sikerei nagy kitüntetéseknek lettek a forrásai, ő azonban mindvégig szerény, alázatos s önmaga iránt szigorú maradt. Vagyonát pazar kézzel osztogatta a szegényeknek; legfőbb öröme volt jót tenni.

Nyolc évig munkálkodott így. Kiváló tehetsége és sikerei következtében II. Fülöp a legközelebb megüresedő püspöki széket szánta neki. Ekkor azonban életiránya hirtelen más fordulatot vett.

Valami titkos szózat, lelkének sejtelmes ösztöne a kereszténység fővárosába, Rómába küldözgette őt: *Josephe, vade Romam!* József, menj Rómába! Sokat gondolkodott, töprengett, de főleg imádkozott. Végre is engedett a szózatnak, elbúcsúzott hazájától s 1592-ben Rómába utazott.

Itt feltűnés nélkül szeretett volna élni, azonban spanyolországi püspöke fölhívta Colonna bíboros figyelmét a buzgó papra. A bíboros házába hívta, unokaöccsének

nevelését bízta rá s mint kiváló hittudóst házi teológusának nevezte ki.

Calasanzius több évet töltött a bíboros házában. Természetesen itt sem feledkezett meg erénygyakorlatairól. Bámulatos, mi mindent tudott Calasanzius tenni csak egy nap alatt is! Kora hajnalban kelt, hosszasan imádkozott, aztán sorra látogatta Róma bazilikáit, majd a kórházakba ment, kiszolgálta a betegeket, oktatott, vigasztalt s emellett bő alamizsnát osztogatott. A foglyokra is gondolt, akiknek lelkét igyekezett a jóra hajlítani. Dél tájban elfogyasztotta legtöbbször kenyérből és vízből álló ebédjét. A bíboros asztalánál vajmi ritkán étkezett. Délután növendékét oktatta s házi teológusi tisztét teljesítette. Majd újra látogatta betegeit és foglyait s haza kerülve, fáradhatatlanul szolgált a bíborosnak. Az álom rendszerint hosszas imádságai közben lepte meg; legtöbbször az asztalra támaszkodva vagy térdelve aludt el, ágyát nem igen használta.

Mikor Rómában kitört a pestis, lankadást nem ismerve járta az utcákat élelmiszerekkel és orvosságokkal. Mikor pedig a Tiberis kiöntött, s nagy veszedelembe sodorta a város lakóit, a mentők között kivált Calasanzius hatalmas alakja, amint birkózott a kíméletlen habokkal.

Mivel napról-napra megfordult a szegény nép között, teljesen megismerte életét ; látta a bűnt, a nyomort, a piszkot, a szörnyű tudatlanságot s szíve elfacsarodott. Meg-megállt az utcán s könnyes szemmel nézte a rakoncátlankodó gyermekek illetlen játékát. Nem csoda, — gondolta magában — hogy ilyen csemetékből banditák fejlődnek. Ezen segíteni kell, iskolát kell nyitni számukra, ahol munkához szokjanak s ahol szívüket a vallás igazságai megnemesítsék !

A jámbor férfiú ezzel az eszmével sorra járta a szerzetesrendeket, a világi elöljáróságot, a már meglévő iskolákat s élénken fejtegette az ingyenes népnevelés fontosságát. Néhol jóakarattal meghallgatták és kitérő válasszal elbocsátották, másutt megmosolyogták, vagy éppen ridegen elutasították.

Calasanzius magára maradt tépelődő gondolataival. De nem tudott belenyugodni abba, hogy annyi szívet tönkre tegyen a tudatlanság és a bűn.

1597 őszén Róma egyik terén haladt szent magábamélyedéssel. Hirtelen belső szózat verte föl : *Guarda, Giuseppe, guarda! Nézd, József, nézd!* Amint elmerültségéből fölrezzent s körülnézett, illetlen és rakoncátlankodó gyermektömeget látott. Erre más szózat kelt lelkében : *Tibi derelictus*

est pauper, orphano tu eris adiutor — a te örökséged a szegény, te leszel az árvának támasza. E pillanattól tisztában volt hivatásával s elhatározta, hogy megmaradt vagyonából iskolát nyit a szegények számára.

Munkatársul három paptársa szegődött hozzá. Az egyik, egy szegény templomnak agg plébánosa, helyet is adott az iskolának : két kicsi szobát. Annak a két szűk szobának helyén, mely a szent férfiú első tanítványait befogadta, jelenleg a Szent Dorottya-templom sekrestyéje áll. Meghatva áll meg az ember e helynek küszöbén, ahol meggyulladt az a fény, mely százezreknek elméjét világította meg, s százezreknek szívét melegítette föl a keresztény szeretetre. Áldott ez a hely, s legyen örökre áldott az, akinek szívéből az a világosság kiáradt !

Calasanzius a szerény iskolába bútort is szerzett, padot, széket, képeket, könyveket ; aztán kitette az épület falára az egyszerű fölírást : *Scoule pie, kegyes iskolák.* Ez a név — mint egy kiváló tudós írta róla — «*édes*» név és kettőt akar jelenteni : egyfelől az oktatás istenfélő, keresztény jellegét, másfelől a tanítás ingyenességét.

Az 1597. év egy őszi napján összegyűltek az iskola előtt az első tanítványok, a legszegényebb néposztály egészen gondo-

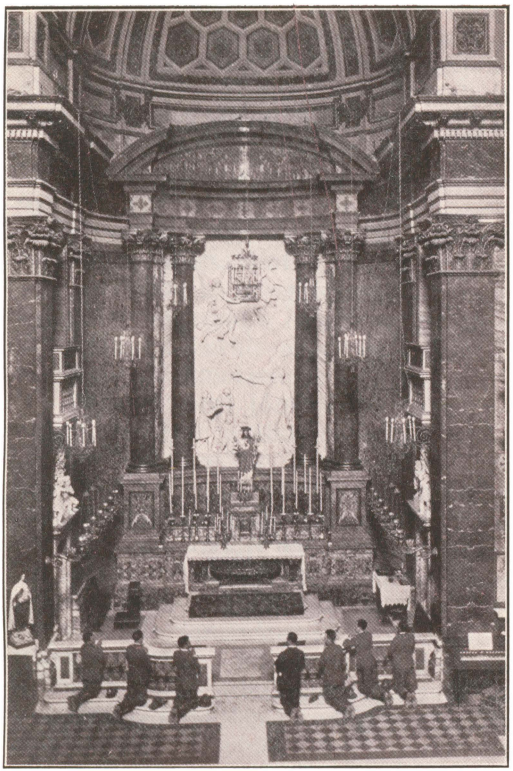

Calasanzi Szent József sírja.

zatlan gyermekei, kiknek egy részét Calasanzius úgy édesgette oda apró ajándékokkal. Mielőtt a tanításhoz fogott volna, megmosdatta, megfésülte a kicsinyeket, az elhagyatottabbakat ruhával is ellátta, aztán gyöngéd szavak kíséretében képecskéket ajándékozott nekik. Szerető lényével már az első napon mindnyájokat megnyerte.

Nemsokára elkezdődött a szorosabb oktatás is. Megtanította őket imádkozni, szép példákat mondogatott nekik, minőket örömmel fogad a hajlékony gyermeki szív. Majd rákerült a sor az olvasásra, írásra és a számolásra is.

Calasanzi Szent József bámulatos egyénisége teljesen átalakította azokat az utcáról összeszedett gyermekeket. Néhány hét mulva ők voltak Rómának legértelmesebb, legrendesebb tanulói. Mindenki gyönyörködött bennük, amint rendben, párosával az utcán hazafelé haladtak.

Calasanzius iskolájának nőtt a híre, szaporodtak tanítványai. S nemcsak a szegény osztály, hanem a legelőkelőbb szülők is hozzá adták gyermekeiket. Az iskola gyors fejlődésnek indult, nemsokára költözni volt kénytelen. Néhány év alatt négyszer cserélt otthont, mert a tanítványok száma évről-évre százakkal nőtt. S nemcsak tanulókat kapott Calasanzius,

de bő pártfogást is és ami a fő, lelkes munkatársakat.

Kiváló egyházi férfiak s maga a pápa is buzdították Calasanziust, hogy állandósítsa iskoláit. Azonban ő szerény férfiú volt és soká habozott. Hosszas megfontolás után szánta rá magát, hogy munkatársait társulatba (kongregáció) szervezze.

Calasanzi Szent József és első tizennégy társa **1617 március 25-én,** Gyümölcsoltó Boldogasszony napján, vette föl a piarista reverendát. Az új társulatot XV. Gergely pápa **1621-ben In supremo Apostolatus solio** kezdetű brevével ünnepélyes fogadalmú szerzetesrenddé (ordo) emelte.[1]

Ettől kezdve bámulatos módon terjedtek a piarista iskolák. A ferenceseket kivéve, egy szerzet sem terjedt el oly gyorsan. Még az alapító életében csak Olaszországban több mint száz helyen telepedtek meg. Főpapok, fejedelmek kértek Calasanziustól, mint rendfőnöktől szerzeteseket. Spanyolország, Németország,

[1] Az új szerzet hivatalos neve: Ordo Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum; röviden: Scholae Piae; rövidítve: Sch. P. Magyarul: Kegyes-tanítórend, Kegyesrend, Piaristák; olaszul: Scuole Pie; spanyolul: Escuelas Pias; németül: Piaristen-Orden, Piaristen, Die Frommen Schulen; franciául: Les Ecoles Pies; lengyelül: Pijary, Zakon Pijarów.

Lengyelország gazdag alapítványokat ajánlottak a piaristáknak. A sok kérésnek azonban a legjobb akarat mellett sem lehetett eleget tenni. «Hogyha tízezer szerzetesem volna, egy hónap alatt valamennyit el tudnám helyezni, annyi felé hívnak bennünket», írja Calasanzius egyik levelében. Érdekes megjegyezni, hogy még protestáns német városok is hívták őket, mégpedig a harmincéves háború idejében.

A piarista iskolák gyors terjedésének okát főleg kiválóságukban kell keresni. A népiskolák általában véve rosszak voltak, a piaristák jó iskolákat állítottak.

Calasanzius az újkori népnevelésnek első nagy alakja. Vezéreszméje az volt, hogy *a népet vallásos alapon, a gyakorlati életre kell nevelni.* Első iskolája csak elemi iskola volt, a gimnáziumot a kedvező viszonyok következtében csatolta az elemi iskolához. A főgondot azonban az elemi iskolára fordította s éppen ez volt a piaristák főelőnye azokkal szemben, kik elemi tanítással nem foglalkoztak. A gimnázium mintáját Calasanzius a jezsuitáktól vette, de önállóan fejlesztette.

Az elemi iskola három osztályból állott. A legkisebb osztály volt Calasanziusnak legféltettebb és legjobban gondozott iskolája. Ő maga is a legkisebbeket tanította

ötven esztendőn keresztül. Az elemi iskola záró osztályát számtani osztálynak nevezte s nagy gondot fordított a számtan és más gyakorlati ismeretek tanítására. «Ez osztályból kerülnek ki a tanulók az életbe, el kell tehát látni őket gyakorlati ismeretekkel és a benső vallásosság erejével» — írja egyik levelében.

A piarista iskolának fegyelme szelíd volt, eszköze nem a vessző; ezt csak a végső esetben használták és sohasem az iskolavezető tudta nélkül. Calasanzius a büntetésről azt tartotta, hogy legyen inkább jóságos, mint szigorú. A gyermekeket Isten angyalkáinak nevezte s úgy is bánt velük, mintha azok volnának.

Nevezetes, hogy Calasanzius igen nagy pártfogója volt a matematikai tudományoknak; megjósolta a matematikának nagy jövőjét s a számtannak iskolájában kiváló helyet adott. Nagyrabecsülte Galileit s legtehetségesebb rendtársait hozzá küldte kiképzésre. Mikor a nagy férfiú megvakult és arra kényszerült, hogy más segítségét használja az írásnál, piaristát kért maga mellé. Calasanzius megengedte, hogy Galilei egyik tanítványa, a piarista Clemente Settimi állandóan mellette legyen. Ezt örökíti meg Cantagalli szép festménye a szienai múzeumban. Galilei piarista tanítványai között több kiváló

matematikus akadt. Utóda is a pisai egyetemen egyik piarista tanítványa, Francesco Michelini volt.

A gyors virágzásnak induló rendet külső áskálódások belső bajokkal szövetkezve később pusztulás felé vitték. Egyrészt belső zavarok támadtak a rendben néhány tagnak túlságos becsvágya miatt, másrészt a fiatal rend sikerei irígységet keltettek és ellenségeket támasztottak. Gonosz emberek megrágalmazták a tisztalelkű, érdemekben megőszült Józsefet. A szent férfiúnak legkeserűbb évei az öregség pihenésre, nyugalomra vágyó évei voltak, mert ekkor vitték rágalmazói vizsgálati fogságba, ekkor érték a lesujtó testi és lelki szenvedések, ekkor látta romba dőlni életének nagy alkotását. Az áskálódások diadalt arattak : X. Ince egyszerű kongregáció színvonalára fokozta le a kegyesrendet. József e sok megpróbáltatás között egy pillanatra sem vesztette el lelke egyensúlyát s mennél érzékenyebben sujtották a csapások, annál jobban ragyogott lelkének nemessége. Legkeserűbb napjaiban megnyugvással mondogatta : «Az Úr adta, az Úr elvette. Amint az Úrnak tetszett, úgy történt. Legyen áldott az Úr neve.» Hősies béketűrése miatt méltán nevezték el *keresztény Jóbnak.*

Sokan merültek e szent egyéniség vizsgálatába s mindnyájan megegyeznek abban, hogy az Úr Jézus tanítása csodálatra méltóan széppé formálta a lelkét. Erényei közül kettő válik ki : szeretete Isten és az emberek, különösen a gyámoltalanok iránt s nagy alázatossága. Szerette az Istent s azt akarta, hogy mások is szeressék. Ez a szeretet teljesen áthatotta lényét s minden tette ennek a nagy szeretetnek a gyümölcse volt.

Isten és az emberek iránti szeretetét kiegészíti lényének másik legjellemzőbb vonása, tökéletes alázatossága. Kitüntetésekre soha nem vágyott. Magas egyházi hivatalokat viselhetett volna, ő azonban ezeknél többre tartotta a szegények oktatását. Szerzetét, ahogyan ő mondja, az alázatosság szűk sziklájára alapította. S ezer és ezer levélben váltig ajánlgatja társainak : *Legyetek alázatosak !*

Az alázatosság gyakorlásában rendtársai között mindig az első volt. Mint rendfőnök is sietett megelőzni rendtársait a köszönésben, nem restelt semmi munkát, még a szolgai foglalkozást sem. Öröme telt benne, ha a konyhán kiszolgálhatta az oda összegyűlt koldusokat s megdorgálta, ki ebben lealázó foglalkozást látott.

Mint olyan ember, ki mindig Istenbe

veti reményét, biztosan tört célja felé. Látta az emberi élet sok fonákságát, érezte a gonoszság gáncsvetéseit és támadásait, de soha meg nem tántorodott, nem csüggedt. Rendje jövőjében rendületlenül bízott s megjósolta föltámadását. Különben még életében láthatta, hogy a rend ellenségei, ha egyidőre felülkerekedtek is, a rendet teljesen nem tehették tönkre s a személye ellen intézett támadások is sikertelenek maradtak. A jó emberek a legmélyebb tisztelettel hajoltak meg szent egyénisége előtt. Az Úr is megelégelte a sok megpróbáltatást és az örök élet jutalmával várta hű szolgáját.

Kilencvenkétéves volt már. Egy nap templomból jött hazafelé s menetközben lábaujját megsértette egy kőben. Orvosai lefektették s bár a baj nem látszott súlyosnak, mégis halálossá vált. Az 1648. évben — a westfaleni béke évében — **augusztus 25-én** megáldotta körülötte álló fiait s az Úr Jézus édes nevével ajkán csendesen elszenderült, miután már előtte való napon a legnagyobb áhítattal fölvette az utolsó kenetet. Az örök hazába való elszállása a római anyaházban történt, amelyet a hozzátartozó templom védőszentjéről Szent Pantaleonnak neveznek. Halála önmagára megdicsőülés, rendjére pedig a fölmagasztaltatás kez-

dete volt. Az irígység és a rágalom elhallgatott. A szerzet tekintélye új sikerei után lassan-lassan visszatért: nemsokára föltámadt, mint ahogy alapítója megjósolta.

Calasanzi Józsefet pedig, akit sokan már életében is szentnek tiszteltek, az Egyház 1748-ban boldoggá, 1767-ben pedig szentté avatta s így a legkeresztényebb nevelők egyike, a tanítók ideálja elérte azt a legnagyobb dicsőséget, amely a földön embernek osztályrészül juthat.

Teste Rómában az anyaház templomának főoltára alatt nyugszik. Szíve és nyelve épen fennmaradtak. Sírja mellett két oldalt 12 mécses ég, a 12 (régi) piarista rendtartomány kegyeletének lángja.

Az Anyaszentegyház temetésének napján, **augusztus 27-én** tartja ünnepét. Ezen a napon a piarista templomokban teljes búcsú nyerhető.

Életrajzok.

Calasanzi Szent József életét különféle nyelven sokan megírták. Ime, néhány életrajzának a címe!

Magyarul:

Tapoltsányi G.: Szent Kalazantzius József áhítatos iskoláktól neveztetett szerzetesrend fundatorának sommás élete. Kalotsán, 1772.

Váry Gellért: Kalazanti szent József. Vác, 1883.

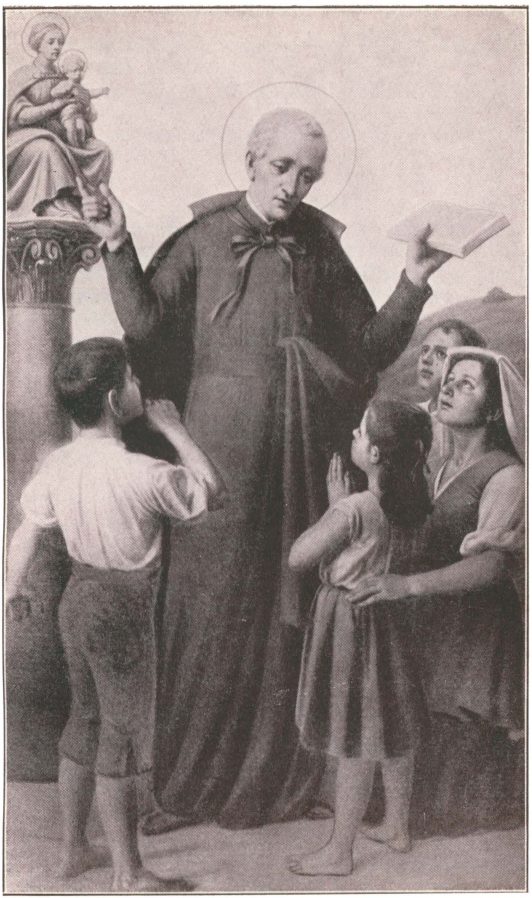

Oltárkép a veszprémi piarista templomban.

Pirrotti Szent Pompilius.

Erdélyi K.: Calasanzi szent József, a kegyestanítórend alapítója. Temesvár, 1893.
Prónai A.: A piarista iskolák kezdete. Budapest, 1899.
Balanyi Gy.: Calasanzi szent József élete. Budapest, 1923.
Olaszul:
Talenti V.: Vita di S. Giuseppe Calasanzio della Madre di Dio, fondatore de' chierici regolari delle scuole pie. Roma, 1767.
Tosetti U.: Compendio storico della vita di S. Giuseppe Calasanzio fondatore delle scuole pie. Genova, 1841.
Giovannozzi G.: Il Calasanzio e l'opera sua. 1930.
Spanyolul:
Diaz I.: Fisonomia de San José de Calasanz. Fundador de las escuelas pias. Santander, 1919.
Németül:
W. C. Hubert: Der hl. Joseph Calasanza, Stifter der Frommen Schulen. Mainz, 1886.
I. C. Heidenreich: Der hl. Joseph Cal. Wien, 1907.
Franciául:
Timon-David: Vie de saint Joseph Calasanct fondateur des écoles pies. I—II. k. Marseille, 1884. Ez egyik legszebb életrajza Calasanzi szent Józsefnek.

Képek és szobrok.

A művészek közül többek lelkét megihlette Calasanzi Szent József nemes alakja.

A római Szent Péter bazilikában a rendalapítók sorában ott áll Calasanzius márványszobra is (1753) ifjabb Spinaci római szobrásztól.

A váci piarista templom Calasanzius-szobra Kapás S. sikerült alkotása (1913).

A budapesti rendház átjárója felett álló szép

Calasanzius-szoborcsoport Radnai Béla műve (1916).

A debreceni piarista reálgimnázium csarnokát Margo Ede szobrász műve díszíti (1926).

Calasanziusnak legjobb arcképe Luca Giordano (1632—1704) neves olasz mestertől való.

Maulbertsch Antal, kiváló osztrák festőnek (1724—1796) a váci székesegyház kupoláját díszítő freskóján látható Calasanzius is.

A tatai piarista-kápolna főoltárának képe Vinzenzo Millione nevű olasz festő alkotása (1771).

A madridi San Antón kollegiumban látható Goya (1746—1828) híres szép festménye: Calasanzi Szent József utolsó áldozása.

A budapesti Erzsébet templom Calasanzius festett ablaka Roth Miksa alkotása (1900).

A budapesti piarista kápolna főoltárképét Dudits Andor festette (1916).

A budapesti gimnázium igazgatói irodájának Calasanzius képe Pándy Lajos műve (1927).

Nagy Sándor készítette a mernyei kápolna Calasanzius oltárképét (1926) s rajzolta a két festett ablakot, melyek Calasanzius első és utolsó áldozását ábrázolják (1928).

A szegedi fogadalmi templom Calasanzius képe Túry Gyula alkotása (1931).

A kis kalauz címlapjára 1933-ban iskoláinkban pályázatot írtunk ki. A pályázaton 28 tanuló 44 pályamunkával vett részt. Külön dícséretet érdemeltek Mányoky József kecskeméti, Burda Rezső budapesti, Sipos Zoltán és Gaal Ferenc sátoraljaujhelyi, végül Schubauer Ferenc váci tanulók. Első helyre kerültek Gaal Ferenc, Mányoky József és Sipos Zoltán egy-egy művükkel. Kivitelre Gaal Ferenc és Mányoky József műve került.

II.

ZSOLOZSMA CALASANZI SZENT JÓZSEFHEZ.

Ennek a papi zsolozsma mintájára készült ájtatosságnak legrégibb szövege megtalálható a pozsonyszentgyörgyi gimnázium által 1779-ben kiadott füzetben. A régi magyar piarista diákok szokásos imádsága volt. Te is imádkozd el gyakrabban. Itt közöljük latin eredetijét és prózai fordítását.

INVITATORIUM.

Veni Piarum sedula,
Veni cohors Scholarum,
Deoque mente credula
Fer pensa gratiarum;
Qui debiles infantium
Mentes docendo pavit,
Tuique Calasanctium
Amore sauciavit.
Hic verba legis ponderans,
Lex, atque forma morum,

Hic se juventae consecrans,
Doctorque parvulorum,
Lac, atque norman debitam
Virtutis explicavit,
Fractoque pane, semitam
Salutis indicavit.
Uni sit, ergo gloria,
Honorque Trinitati,
Laus, jubilum, victoria,
Trinae sit unitati.
Sit et Josepho claritas
Ex ore parvulorum,
Et gaudii perennitas
In praemium laborum.

Felhívás imádságra.

Jöjj Kegyes Iskolák serény csapata, ródd le hívő lélekkel hálaadódat Istennek, aki a kicsinyek zsenge elméjét tanításával táplálja és Kalazanciust az irántad való szeretettel megsebezte. Ez megbecsülte a törvény szavait s élő törvény és erkölcsi mintakép lett. Az ifjúságért áldozta magát, a kicsinyek mestere lett, tejet nyujtott nekik és az erény szükséges szabályát megmagyarázta. Kenyeret törvén nekik, megjelölte az üdvösség útját. Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek, dícséret, öröm és diadal a háromszemélyű egy Istennek. Hódolat a kicsinyek szájából Józsefnek is, és örökkévaló öröm legyen munkájának jutalma.

Antiphona. Qui misericordiam habet, docet, et erudit, quasi pastor gregem suum. Eccl. 18.

℣. Venite: docebo vos viam bonam, et rectam.

℟. Timete Deum, et servite ei in veritate.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum, Confessorem tuum, ad erudiendam spiritu intelligentiae, ac pietatis juventutem, novum Ecclesiae tuae subsidium providere dignatus es: praesta, quaesumus; nos ejus exemplo et intercessione ita facere et docere, ut praemia consequamur aeterna. Per Dominum nostrum Jesum Christum etc.

Antiphona. Ő megkönyörül, tanítja és oktatja őket, mint a pásztor a nyáját. Préd. 18.

℣. Jöjjetek: megtanítlak titeket a jó és helyes útra.

℟. Féljétek Istent és szolgáljátok őt igazságban.

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által az ifjúságnak az értelem és jámborság szellemében való nevelésére új segítségről méltóztattál gondoskodni Egyházad számára: add, kérünk, az ő példájára és közbenjárására úgy cselekednünk, tanulnunk és tanítanunk, hogy elnyerjük az örök jutalmat. A mi Urunk Jézus Krisztus által stb.

AD MATUTINUM.

℣. Domine labia mea aperies.
℟. Et os meum annunciabit laudem tuam.
℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto etc.

Hymnus.

S. Josephi Infantia.

Salve Josephe sanguinis
Flos Calasanctiani,
Donum benigni Numinis,
Orbisque Christiani!
Cum lacte jam cupidinem
Coelestium bibebas;

Éjféli imaórára.

℣. Uram, nyisd meg ajkamat.
℟. És szám hirdetni fogja dícséretedet.
℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek.
Miképpen kezdetben vala, most és mindörökkön örökké. Amen.

Himnus.

Szent József gyermekkora.

Üdvözlégy József, a kalazanciusi vérnek virága, a kegyes Isten ajándéka a keresztény világ számára. Már az anyatejjel magadba szívtad a mennyei dolgok utáni vágyat és a dícsé-

Et inclitae dulcedinem
Virtutis attrahebas.
Hinc ipse parvus parvulis
Preces sacras legebas,
Et inferorum rabulis
Certamen inferebas.
Fac, ut tuis vestigiis
Joseph inhaereamus,
Mundumque cum ludibriis
Diaboli premamus.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. Cum adhuc esset parvulus, coepit quaerere Deum Patris sui David, et duodecimo anno mundavit Judam, et Jerusalem. 2. Paralip. 34.

℣. Iste puer electus meus.

℟. Posui super eum Spiritum meum.

---

retes erény édességét. Ezért már mint gyermek gyermektársaidnak szent imádságokat olvastál és hadat üzentél az ördög gonosz incselkedéseinek. Add, hogy a te nyomaidon járhassunk, József, és a világot az ördögnek kísértéseivel együtt legyőzzük. Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb.

Antiphona. Még gyermekkorában elkezdé keresni atyjának, Dávidnak Istenét s az uralkodásának megkezdését követő tizenkettedik esztendőben megtisztítá Júdát és Jeruzsálemet. Krón. II, 34.

℣. Ez az én kiválasztott fiam.

℟. Szentlelkemet bocsátottam rája.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum, etc. *ut supra.*

AD LAUDES.

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto etc.

Hymnus.

S. Josephi Adolescentia, et Studia.

Quae lingua verbis efferet
Tuum Dei timorem?
Quae vox severum proferet
Vitae piae tenorem?

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Dícséretre.

℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek stb.

Himnus.

Szent József ifjúsága és tanulmányai.

Hol az a méltó nyelv, mely szavakkal dícsérheti istenfélelmedet? Hol a hang, mely el tudná beszélni kegyes életed módját? E kettőnek bir-

Alberto Mastroianni dombormüve.

Szent Pompilius kenyeret oszt Campiban.

Utroque plenus coeperas
Arcana literarum :
Vix tiro, dux evaseras,
Et arbiter Scholarum.
Sanctum Juventus jactitat ;
Petralta Coelo natum ;
Castum Valenza dictitat ;
Ilerda literatum.
Josephe nobis ingeras
Verum Dei timorem,
Et castitatis inseras
Cum literis amorem.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. O quam pulchra est casta generatio cum claritate ! immortalis est enim memoria illius ; quoniam et apud Deum nota est, et apud homines. Sap. 4.

℣. Ex omnibus floribus elegisti tibi lilium.

℟. Lilium inter spinas.

---

tokában kezdted tanulni az ismeretek titkait : alig kezdő, már vezér lettél és tanulótársaid elseje. Szentként emleget az ifjúság ; Peralta az Ég fiának mond, Valencia tisztának hív, Lerida tudósnak. József, önts belénk igaz istenfélelmet, a tudomány és a tisztaság szeretetét. Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb., mint előbb.

Antiphona. Be szép a tiszta nemzedék az ő dicsőségében ; halhatatlan az emlékezete, mivel ismeretes az Isten és ember előtt. Bölcs. 4.

℣. Valamennyi virág közül kiválasztottad magadnak a liliomot.

℟. Liliomot a tövisek között.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum etc. *ut supra.*

AD PRIMAM.

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto etc.

Hymnus.

S. Josephi Status Ecclesiasticus, et exantlati in eo labores.

Vix e Palaestra moveras,
Ad sacra destinatus,
Christum sequi devoveras,
Amore concitatus.
Quo spiritu Mysteria
Altaris immolabas!

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Reggeli imaórára.

℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek stb.

Himnus.

Szent József papsága és fáradhatatlan tevékenysége.

Alig léptél ki az iskolából, már el voltál jegyezve a szent hivatásra és szeretettől ösztönözve Krisztus követésére szántad el magad.

Quam mente Christum seria
Ubique praedicabas!
Aragones erroribus
Josephe liberasti,
Pulsisque pravis moribus,
Virtute sublevasti.
Josephe! puros criminis
Serva tuos clientes,
Cultumque Summi Numinis
Pias doceto mentes.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. Constitui te hodie super gentes, et regna, ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et aedifices, et plantes. Jerem. 1.

℣. Honestavit illum in laboribus.

℟. Et complevit labores illius.

Mily lélekkel mutattad be az oltár áldozatát! Milyen komoly lélekkel hirdetted mindenütt Krisztust! József, te az aragóniaiakat megszabadítottad tévedéseiktől, elűzted gonosz erkölcseiket és erényes életre emelted föl őket. József őrizd meg gyámoltjaidat tisztán a bűntől és tanítsd a jámbor elméket a fölséges Isten tiszteletére. Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb.

Antiphona. Íme a nemzetek fölé rendellek ma téged és az országok fölé, hogy gyomlálj és ronts, veszíts és széthányj, építs és ültess. Jerem. 1.

℣. Megdicsőítette őt munkáiban.

℟. És siker kísérte fáradozásait.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum, etc. *ut supra.*

AD TERTIAM.

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri, et Filiǫ etc.

Hymnus.

S. Josephi evocatio Romam, et Ordinis institutio.

Ut Abraham de Patria,
Josephe! demigrasti,
Romam, relinquens atria
Paterna, convolasti:

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Harmadik órára.

℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.

Himnus.

Szent József Rómába hivatása és a rendalapítás.

Mint Ábrahám, úgy költöztél ki hazádból, József; elhagytad az ősi házat és Rómába siettél: ott láttad, hogy a szegényeknek nincsen tanítójuk, és hogy sokan, anyagiakban

Ibi videbas pauperes
Doctoribus carere,
Multosque rerum divites,
Scientiis egere.
Ergo Piarum suscipis
Negotium Scholarum;
Et parvulorum prospicis
Anfractibus viarum.
Josephe! fac, ut singuli,
Qui literis vacamus,
Intelligentes, seduli,
Piique procedamus
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo Patris tui, et veni in terram, quam monstrabo tibi. Gen. 12.

℣. Dominus ab utero vocavit me.

℟. Judicium meum cum Domino: et opus meum cum Deo meo.

---

gazdagok is híjával vannak a tudományoknak. Ezért vállalkozol a Kegyes iskolák alapítására; és az utcák hajlatán a kicsinyekre fordítod figyelmedet. József, add, hogy mi, akik a tudományokkal foglalkozunk, értelmesek, szorgalmasak és jámborak legyünk. Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb., mint előbb.

Antiphona. Eredj ki földedről, rokonságod közül és atyád házából, s menj arra a földre, melyet majd mutatok neked. Gen. 12.

℣. Az Úr kezdettől fogva hívott engem.

℟. Törvényem az Úrral; és Istenemmel együtt munkálkodom.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum, etc. *ut supra.*

AD SEXTAM.

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri etc.

Hymnus.

S. Josephi Virtutes Theologicae.

Fidem Deo servaveras
Constans adusque mortem ;
Hac fretus oppugnaveras
Novantium cohortem,
Inter tumultus Ordinis
Spe plenus exstitisti,

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Hatodik órára.

℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek stb.

Himnus.

Szent József istenies erényei.

Istenbe vetett hitedet halálodig állhatatosan megőrizted. Hitedben bízva támadtál az újítók ellen. Szerzetednek zavarai között is reménnyel

Juvamini te Numinis,
Tuosque credidisti.
O quanta Summi charitas,
Bonique sempiterni!
Quae gaudii securitas
Te cepit aeviterni!
Josephe! fac, quod credimus,
Quod ore praedicamus,
Quo spe tenaci tendimus,
Ex corde diligamus.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. In fraude circumvenientium illum, adfuit illi, et honestum fecit illum; custodivit illum ab inimicis et a seductoribus tutavit illum. Sap. 10.

℣. Nihil proficiet inimicus in eo.

℟. Et filius iniquitatis non apponet nocere ei.

---

telve maradtál, mert Isten segítségére hagyatkoztál tieiddel együtt. Ó, mennyire szeretted az Urat, az örök jót! Az örök életben való mily bizalom töltött el téged! József, add, hogy higgyük, amit szavainkkal tanítunk, amire pedig állandó reménykedéssel törekszünk, szeressük is szívből. — Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb.

Antiphona. Vele volt kizsákmányolóinak ármányával szemben és gazdagsághoz juttatta; megőrizte ellenségektől, megóvta üldözőktől. Bölcs. 10.

℣. Semmi erőt ne vegyen rajta az ellenség.

℟. És a gonoszságnak fia ne árthasson neki.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum, etc.

AD NONAM.

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri etc.

Hymnus.

S. Josephi Virtutes Cardinales, et Vota.

Ut gemma fulvo clarior
Vestita splendet aere ;
Sic ipsa virtus rarior
Est visa prominere.
Tu norma continentiae,
Tu Tutor aequitatis,

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Kilencedik órára.

℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek stb.

Himnus.

Szent József sarkalatos erényei és fogadalmai.

Mint az aranyércnél tisztábban tündöklik a drágaművű gyöngy, olyan a ritkább erény tündöklése is. A mértékletesség mintaképe vagy,

A sarriái kollégium Barcelona mellett.

Imago tu prudentiae,
Et forma sanctitatis.
Quae vota coram Numine
Josephe nuncupasti,
Fultus superno lumine,
Vivendo comprobasti.
O Calasancti! providos,
Justos, obedientes,
Fac esse fortes, fervidos,
Fac esse continentes.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. Justorum semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectum diem. Prov. 4.

℣. Iste est, qui contempsit vitam mundi.

℟. Et pervenit ad coelestia regna.

---

az igazságosságnak védője, a bölcseségnek képe és a szentség példája. Istennek tett fogadalmaidat égi világosságtól erősítve, megvalósítottad életeddel. Ó, Kalazancius, tégy minket okosakká, igazságosakká, engedelmesekké, bátrakká, buzgókká és mértékletesekké. — Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb.

Antiphona. Az igazak ösvénye pedig olyan, mint a derengő fény, mely mindinkább erősbödik, míg a nappal teljes leszen. Péld. 4.

℣. Ez az, ki megvetette a világi életet.

℟. És a mennyek országába jutott.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum, etc. *ut supra.*

AD VESPERAS.

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri etc.

Hymnus.

S. Josephi Miracula.

Per te Deus miracula
O quanta perpetravit!
In te suae signacula
Quot gratiae locavit!

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Esti imaórára.

℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek stb.

Himnus.

Szent József csodái.

Mennyi csodát eszközölt Isten általad! A kegyelemnek mennyi jelét mutatta benned! Szívedet, nyelvedet a földi pusztulástól érintet-

Cor, lingua nil putredinis
A saeculo trahebant,
Vi coelicae dulcedinis
Illaesa permanebant.
Coeci vident, doloribus
Aegri suis levantur,
Mutique plenis oribus
Laudes tuas profantur.
Josephe! morbis mentium,
Et corporum medere,
Et indoles clientium
A labibus tuere.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. Hic est fratrum amator, et populi Israel, qui multum orat pro populo, et universa sancta civitate. Machab. 1.

℣. Respexit in orationem humilium.

℟. Et non sprevit precem eorum.

---

lenül hagyta, sértetlenül megtartotta az égi édesség ereje. A vakok látnak, a betegek kigyógyulnak fájdalmukból, a némák pedig hangos szájjal hirdetik dicsőségedet. József! gyógyítsd a lelki és testi bajokat és védd meg az elbukástól pártfogoltjaid lelkét. — Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb., mint előbb.

Antiphona. Ez az atyafiaknak és Izrael népének szeretője, ez az, ki sokat imádkozik a népért és az egész szent városért. Makkab.

℣. Letekintett az alázatosak imádságára.

℟. És nem vetette meg könyörgésüket.

Oratio.

Deus qui per S. Josephum Confessorem tuum etc. *ut supra.*

AD COMPLETORIUM.

℣. Converte nos Deus salutaris noster.
℟. Et averte iram tuam a nobis.
℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri etc.

Hymnus.

S. Josephi beata mors.

Beatitatis omina
Morti propinguus edis,
Jesu, Mariae nomina
Vocando, vita cedis.
In coelitum frequentia,
Mundo, Deoque gratus,

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

Befejező imaórára.

℣. Fordulj hozzánk üdvözítő Istenünk.
℟. És távoztasd tőlünk haragodat.
℣. Isten, figyelmezz segítségemre.
℟. Uram, jöjj az én segítségemre.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek stb.

Himnus.

Szent József boldog halála.

Halálodhoz közel megmutatkoznak rajtad az üdvözülés jelei, Jézus, Mária nevével ajkadon költözöl ki a világból. Mert Isten és a világ

Post saeculum sententia
Ecclesiae locatus.
Sic perpetim post funera
Aequant nitore stellas,
Qui veritatis munera
Mentes docent tenellas.
Josephe! fac nos prospere
Hanc terminando vitam,
Regni quietem capere
Coelestis expetitam.
Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

Antiphona. Qui erudiunt multos ad justitiam, fulgebunt, quasi stellae, in perpetuas aeternitates. Dan. 12.

℣. Gloriosa in conspectu Domini.
℟. Mors Sanctorum ejus.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

---

előtt kedves voltál, az égiek gyülekezetébe helyezett téged egy század mulva az Egyház ítélete. Igy ragyognak örökké haláluk után csillagokhoz hasonló fényességben azok, akik az igazság dolgaira tanítják a zsenge elméket. József! add, hogy a mi életünk is szerencsés végre jusson s részünk lehessen a mennyország óhajtott nyugalmában. — Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb.

Antiphona. Akik igazságra oktatnak sokakat, tündökölni fognak, mint a csillagok, örökkön örökké. Dán. 12.

℣. Dicsőséges az Úr színe előtt.
℟. Szentjeinek halála.
℣. Uram, hallgasd meg könyörgésemet.
℟. És az én kiáltásom jusson elődbe.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum etc. *ut supra.*

COMMENDATIO.

Quae sacra panxi cantica,
Tuae dicata laudi,
Benignitate coelica
Josephe! pronus audi.
O Patriarcha! lumine
Dignare nos paterno,
Coelique nectar flumine
Transmitte de superno.
Fac me tuis virtutibus,
Fac usque quaque plenum,
Ut absque naevis omnibus
Cor adsequar serenum.
Non ulla mundi turbidi
Me subruat procella,
Nec Daemonis me callidi
Vincant dolosa bella.

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb. mint előbb.

Fölajánlás.

A te dícséretedre énekeltem e himnuszokat, égi jóságoddal fogadd őket kegyesen, József! Ó, Pátriárka! méltass minket atyai fényedre, és küldj vigasztaló italt az ég magas folyamából. Tölts el engem mindenestül erényeiddel, hogy ment legyek minden hibától és tiszta szívet nyerhessek. Ne árthassanak nekem a zűrzavaros világ viharai, meg ne győzzenek a csalfa

Uni sit ergo gloria,
Honorque Trinitati, etc.

℣. Ora pro nobis S. Josephe Calasancti!

℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio.

Deus, qui per S. Josephum Confessorem tuum etc. *ut supra.*

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Benedicamus Domino.

℟. Deo gratias.

Fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace. Amen.

ördög ármányos harcai. — Legyen ezért dicsőség és tisztelet a Szentháromság egy Istennek stb.

℣. Könyörögj érettünk, Calasanzi Szent József!

℟. Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.

Imádság.

Isten, aki Szent József hitvallód által stb., mint előbb.

℣. Uram, hallgasd meg könyörgésemet.

℟. És az én kiáltásom jusson elődbe.

℣. Áldjuk az Urat.

℟. Istennek legyen hála.

A hívők lelkei Isten irgalmasságából nyugodjanak békességben. Amen.

III.

PIRROTTI SZENT POMPILIUS.

A piaristarend új szentje 1710 szept. 29-én született a nápolyi királyság Montecalvo nevű helységében. Családja nemesi címerében ez a jelszó volt olvasható: Honor et virtus in domo Pirrotti semper. Az Úr félelme szent örökségként szállott rája jámbor szüleitől. Különösen a Bold. Szűz iránt viseltetett meleg áhítattal. Már kicsiny gyermek korában *bella mamma* («szép mamácska») néven szólítgatta őt s ezen kegyeletes szokásához élte fogytáig hű maradt. Tiszteletének másik kedves tárgya a legméltóságosabb Oltáriszentség volt; gyakran járult hozzája és mindig a legnagyobb áhítattal készült vételére.

A jámbor gyermekkornak erényekben gazdag ifjú- és férfikor lett a folytatása. Pirrotti 1727 febr. 2-án a piaristarendbe lépett. Ekkor vette fel a keresztségben kapott Domonkos név helyett a *Pompilius Maria a S. Nicolao* nevet. A próbaidőt Nápolyban állotta ki olyan mintaszerű pontossággal, hogy a második próbaévet

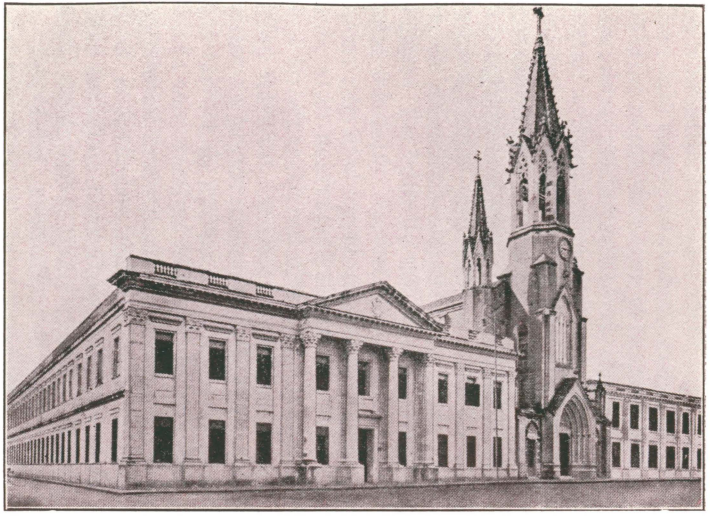

A camagüeyi kollégium Cuba szigetén.

elengedték neki és azonnal Chietibe rendelték teológiai tanulmányainak végzésére. Itt szerezte meg alapos teológiai ismereteit, főleg a Szentírásban és a szent atyák műveiben való nagy jártasságát, melynek később mint népszónok igen jó hasznát látta.

Tanulmányai bevégeztével elöljárói egymásután a francavillai, ortonai, anzanoi, chieti és lancianoi kollégiumokba küldötték tanítani. Mint fiatal kezdő tanár olyan égő buzgalommal vetette magát az iskolai munkára, hogy tanítványai éltek-haltak érte és állandóan csapatosan rajzottak körülötte. De bármily odaadással végezte iskolai feladatát, tudott időt szakítani a szegény nép lelki ügyeinek gondozására is. Iskola után nekivágott tehát a környéknek s fáradhatatlanul rótta az elhagyott kicsiny falvakat : tanított, prédikált, bűnbánatot és böjtöt hirdetett, lelkigyakorlatokat tartott és gyóntatott. Az *Abruzzok apostola* név, mellyel ekkor ruházták fel, meggyőzően mutatja, hogy mint vándorapostol is kitűnően megállotta a helyét.

Már széltében-hosszában ismeretes volt a fiatal tanár neve, mikor elüljárói 1744-ben Nápolyba rendelték őt noviciusmesternek. Pirrotti tulajdonképpen csak most jutott igazi hivatásához. Úgyszólván minden percét Istennek és embertársainak szentelte. Korán reggel misé-

zett, utána felment a szószékre, prédikált és esetleg még külön lelkigyakorlatokat is tartott. Azután beült a gyóntatószékbe s egész délig ki nem mozdult belőle. Estefelé újra prédikált és különféle ájtatossági gyakorlatokat végzett a néppel. Sőt még éjtszakáinak egy részét is híveinek szentelte: olvasókat fűzött, hogy másnap legyen mit kiosztania.

Az elsők közt volt, akik az olasz földön terjesztették Jézus legszentebb Szívének tiszteletét s buzgón apostolkodott a mindennapi szentáldozás érdekében abban a korban, amely oly hidegen érzett az Oltáriszentséggel szemben.

Igy ment ez évről-évre. Pedig a hívők kielégítésén kívül noviciusairól is gondoskodnia kellett s a saját erénygyakorlataira és önsanyargatásaira is kellett időt kerítenie. Valóban angyal volt ő emberi testben — ahogyan egyik boldoggáavatási ügyirata jellemzi. És íme, még ennek az emberalakban járó angyalnak is akadtak ellenségei, akik addig áskálódtak ellene, míg csak III. Károly király eretnekség gyanuja címén számkivetésbe nem küldötte. A szent alázatosan meghajolt az ítélet előtt s rendje generálisának parancsából a toszkánai provinciába távozott. Az Abruzzok apostola ezentúl Lugo és Ancona vidékén

terjesztette az evangéliumi szellemet. Életének külső keretei változatlanul a régiek maradtak; csupán a színhely változott.

A nápolyi nép azonban sehogyan sem tudott beletörődni szeretett lelki vezetőjének elvesztésébe. Addig sürgette tehát a forrón szeretett *Santo Padre* («szent atya») visszahívását, míg a király csakugyan megsemmisítette elhamarkodott ítéletét és megengedte a nagy népapostol visszatérését. Hazatérése valóságos diadalmenet volt: amerre elhaladt, mindenütt ezrek és ezrek szegélyezték az utakat és térdeltek eléje, hogy áldását fogadják. A *Chiesa di Caravaggio*, melyben régebben prédikálni szokott, ismét zsúfolásig megtelt ájtatos hívőkkel. Az özönlés oly nagy mérveket öltött, hogy a rend vezetősége jobbnak látta egyidőre Manfredoniába küldeni a népszerű szentet házfőnöknek. Innét két évvel később Campiba rendelte. Itt akkor volt legboldogabb, ha a rendház előtt a szegényeknek kenyeret oszthatott. De napjai ekkor már meg voltak számlálva. 1766 nyarán betegeskedni kezdett s július 15-én örökre szebb hazába távozott. Jellemző, hogy halála évfordulóján ma is sok kenyeret sütnek Campiban, nagy garmadába odahordják a piaristák elé és bensőséges ünnepség kíséretében kiosztják a szegények közt.

A nápolyi nép már életében szentként tisztelte a jámbor apostolt és csodákat beszélt róla. A holta után történt rendkívüli meghallgattatások csak fokozták az emlékét övező tiszteletet. Számos püspök, egyházi és világi hívő sürgetésére a XIX. század elején megindult a formális szenttéavatási eljárás is, melynek eredményeként XIII. Leo pápa 1890 január 26-án boldoggá nyilvánította Pirrottit; az azóta történt újabb csodák eredményeként pedig XI. Pius pápa 1934 március 19-én ünnepélyesen szentté avatta.

Mint látjuk, az új piarista szent élete olyan, mint a hegyi patak folyása: mély és tiszta. Nincs benne semmi dísz, semmi sallang, de annál több a bensőség és mélység. Nem egyéb ez az élet, mint a vége-hosszát nem érő istentisztelet és emberszeretet fönséges epopeája, mely gyakran visszatérő refrénjei ellenére soha egyhangúvá vagy unalmassá nem válik, mert az ihlető gazdag lélek kiáradása mindig új színt és bájt kölcsönöz neki.

«*Fiának nevelése nem lehet jobb kezekben, mint a piaristákéban, mert az én kedves magyar piaristáimnak mérhetetlen érdemeik vannak az ifjúság nevelése terén.*»

(IX. Pius, volt piarista tanítvány, Brunswick grófhoz.)

IV.

A KEGYES-TANITÓREND HAZÁNKBAN.

1. A megtelepedés.

Még élt Calasanzius, mikor a kegyestanítórend gyökeret vert hazánkban a Poprád völgyében. *Podolin* az a hely, mely először látott piaristát falai között. (1642.) Ez a város az elzálogosított szepesi városok között lévén, ekkor Lengyelországhoz tartozott. A piaristákat egy hitbuzgó lengyel főúr, Lubomirszki Szaniszló herceg telepítette meg a nyugalmas helyen levő Podolinban, de már a XVII. században is voltak ennek az akkor híres intézetnek magyar tanulói.

1665 körül gr. Wesselényi Ferenc nádor és felesége, Széchy Mária hívására *Murány* várában is megtelepedtek és néhány évig a közeli Jolsván is működtek, de Wesselényi halála után (1667) távozniok kellett. Sokkal jelentősebb volt azonban *Privigyén* való megtelepedésük, ahol özv. gr. Pálffy

Pálné alapított nekik kollégiumot (1666). 1674-ben Lubomirszki Szaniszló Heraclius herceg a *szepesbélai* (megszűnt 1852-ben), 1675-ben pedig I. Lipót király a *breznóbányai* (megszűnt 1857-ben) plébániát adományozta a piaristáknak. Nemsokára Szelepcsényi György érsekprímás 1685-ben *Szentgyörgyön* alapított rendházat.

Ebben az időben a piaristák a tanításon kívül a felvidéki katolikus megújhodás harcos munkájában is tevékeny részt vettek s közülük többen, így Kinzl István, Sperát Tamás és Zweier Farkas, a Thökölyféle felkelés viharaiban súlyos bántalmazásokat is szenvedtek.

A magyar vidékeken a XVIII. század első felében terjedt el a rend. 1701-ben Mattyasovszky László püspök a hatalmas *nyitrai* kollégiumot alapította. A piaristák itt jutottak közelebbi érintkezésbe a magyarsággal, innét nyerték később a színmagyar származású rendtagokat, kik által a rend a magyar kultúrélet jelentős tényezőjévé vált. Meghonosodtak *Veszprémben* (1711, alapította gr. Volkra Ottó püspök), *Vácott* (1714, alap. gr. Kollonitz Zsigmond mint váci püspök), *Kecskeméten* (1714, alap. gr. Koháry István országbíró), *Pesten* (1717, alap. részben Pest városa, részben maga a rend), *Besztercén* (1717—1878, alap. gr. Steinville István

tábornok), *Debrecenben* (1719), *Szegeden* (1720, alap. Szeged városa), *Korponán* (1720—1873, alap. Olasz Pál vál. püspök).

Különösen figyelemreméltó a debreceni alapítás. Bakó János († 1719.) választott püspök és váradi kanonok visszaemlékezett a szegénységben eltöltött diákéveire, mikor a privigyei piaristák támogatásával végezte tanulmányait s a debreceni ház alapításával kívánta leróni a régi piaristadiák hálaját.

Az említett rendházak — Podolin és Szepesbéla kivételével — 1692-ig a lengyel provincia, 1692—1695 a generalátus, majd 1721-ig a német (jelenleg cseh-morva) provincia alá tartoztak, ügyeiket azonban magyar viceprovinciálisok intézték. Podolin Szepesbélával 1782-ben került el a lengyel provinciától a magyarhoz.

Fontos hivatást teljesítettek a rend tagjai mind e helyeken: tanították az ifjúságot istenfélelemre és a tudományra alapítójuk szándéka szerint. Megkedvelték őket szerénységükért, minden nemes eszme önzetlen szolgálatáért. Bár a rendet nyomta a szegénység, mégis lankadatlanul kitartott, iskolái virágzásnak indultak s megállták helyüket a jezsuiták hírneves iskolái mellett. A rend nemes munkáját az 1715-i országgyűlés azzal jutalmazta, hogy a CII. törvénycikkel meghonosította.

2. Az önálló rendtartomány Mária Terézia koráig.

Ezek után természetes, hogy a magyar piaristák azon igyekeztek, hogy önálló tartománnyá különüljenek. *Zajkányi* Lénárdnak, az első magyar tartományi főnöknek nevéhez fűződik a különálló magyar provincia megszervezése (1721). Egymásután emelkedtek az ország minden részében piarista iskolák: *Nagykárolyban* (1725, alap. gr. Károlyi Sándor), *Tokajban* (1727, alap. Pikóczy Eleonóra; innen 1789-ben II. József rendeletére *Sátoraljaújhelyre* költöztek), *Rózsahegyen* (1729, alap. gr. Löwenburg Jakab), *Máramarosszigeten* (1730, alap. III. Károly király). 1736-ban III. Károly király kívánságára az oláhországi *Crajovában* is megtelepedtek, hogy az ott állomásozó katonatisztek fiainak iskolázásáról gondoskodjanak, de a hadihelyzet változása miatt 1739-ben távozniok kellett. 1739-ben két új piarista ház alakult: *Kisszebenben* Dessewffy István, *Magyaróvárt* pedig Zsidanics István áldozatkészségből telepedtek meg. 1741-ben *Medgyesen* az erdélyi kincstári hivatal támogatásával nyitottak iskolát, mely 1789-ben szűnt meg. 1750-ben *Szentannán* Bibics Jakab telepítette le őket, majd

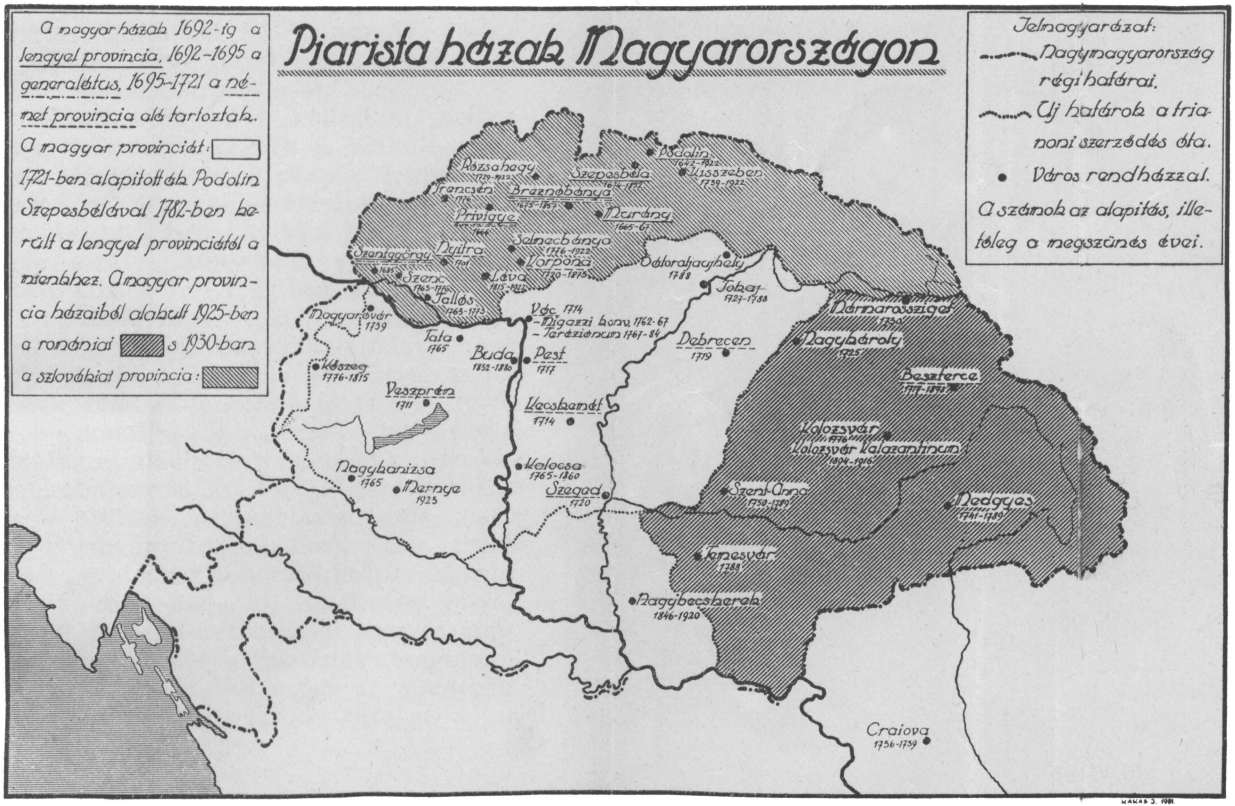
Piarista házak Magyarországon
A magyar házak 1692-ig a lengyel provincia, 1692–1695 a generalátus, 1695–1721 a német provincia alá tartoztak.
A magyar provinciát: 1721-ben alapitották Podolin. Szepesbéléval 1782-ben került a lengyel provinciától a mienkhez. A magyar provincia házaiból alakult 1925-ben a romániai s 1930-ban a szlovákiai provincia:
Jelmagyarázat:
Nagymagyarország régi határai.
Uj határok a trianoni szerződés óta.
Város rendházzal.
A számok az alapitás, illetőleg a megszünés évei.
Rózsahegy 1729-1922
Szepesbéla 1614-1752
Podolin 1642-1922
Kisszeben 1739-1922
Trencsén 1776
Breznóbánya 1675-1757
Privigye 1666
Murány 1665-67
Selmecbánya 1776-1922
Nyitra 1701
Szentgyörgy 1685
Lorpona 1720-1875
Szenc 1765-1776
Léva 1815-1922
Tallós 1763-1773
Magyaróvár 1739
Tata 1765
Vác 1714
- Migazzi konv. 1762-67
- Terézienum 1767-84
Buda 1832-1880
Pest 1717
Kőszeg 1776-1815
Veszprém 1711
Kecskemét 1714
Nagykanizsa 1765
Mernye 1923
Kalocsa 1765-1860
Szeged 1720
Ódtoraljaujhely 1788
Tokaj 1727-1788
Debrecen 1719
Nármarossziget 1739
Nagykároly 1725
Beszterce 1717-1892
Kolozsvár 1776
Kolozsvár Kalazantinum 1804-1916
Szent-Anna 1758-1789
Nedgyes 1741-1789
Temesvár 1788
Nagybecskerek 1846-1920
Craiova 1736-1739

Bibics özvegye, sz. Tomeján Margit 200 ezer forintos alapítványából hatalmas konviktust állítottak fel, de ezt II. József 1788-ban megszüntette és a piaristákat *Temesvárra* költöztette át.

Vácott 1762-ben a kollégium mellett egy második intézetük is alakult, mert gr. *Migazzi* Kristóf püspök konviktust szervezett és annak vezetését a piaristákra bízta. Ebből fejlődött ki a Mária Terézia-féle királyi konviktus *(Teréziánum)*, melyet II. József 1784-ben megszüntetett és az alapítványi tőkét ösztöndíjalappá változtatta. 1763-ban gr. Esterházy Ferenc a *gazdasági, kereskedelmi* és *műszaki* ismeretek tanítására *Szempcen* (1763—1776) kollégiumot, *Tallóson* (1763—1773) pedig árvaházat alapított és mindkét intézet vezetését a piaristákra bízta. Újabb munkateret nyertek *Nagykanizsán* (1765, alap. gr. Batthyány Lajos nádor), *Tatán* (1765, alap. gr. Esterházy Miklós), *Kalocsán* (1765—1860, alap. gr. Batthyány József érsek). Mária Terézia a volt jezsuita gimnáziumok közül a piaristák vezetésére bízta *Kolozsvárt, Selmecbányát, Trencsént* (1776) és *Kőszeget* (1776—1814).

3. A piarista iskolák élete Mária Terézia koráig.

Amint a piarista rend gyökeret vert e hazában, teljesen összeforrott a magyarsággal. Tagjai a magyar tanításügynek és tudománynak napszámosai lettek; szolgálták a hazát jó- és balsorsban.

Iskolájukat a Calasanziustól megadott alapon fejlesztették tovább s igyekeztek mindig a legjobbat nyujtani. Tanításuk rendszere nem volt szigorúan megszabva a rend törvénykönyvében s azért az ország viszonyaihoz, a haladó kor kívánalmaihoz mérten módosíthatták. Tanításuk igyekezett gyakorlatibb irányú lenni, ezért fordítottak nagy gondot a *matematikára.* Figyelemmel kísérték a tudományok fejlődését s ők kezdték Magyarországon a modernebb filozófia tanítását (Pesten). Cörver János br. rendfőnök tanításterve már a XVIII. század közepén nagy gondot fordított a *hazai történelemre,* sőt a *magyar* nyelvre. Ami különösen az utóbbit illeti, a piaristák egy századdal megelőzték korukat, egyes tudományokat ők kezdtek először magyar nyelven tanítani.

De iskolájuk nemcsak tanított, hanem a vallásos jellemfejlesztést főhivatásának ismerte. Erre a célra szolgáltak virágzó *Mária-társulataik* (Sodalitates Marianae),

amelyekben a XVIII. századnak olyan sok jeles embere nevelődött.

A kor szokása szerint a piaristák otthont adtak intézeteikben az *iskolai színjátéknak* is. Sok helyen külön színpadjuk volt. A darabok a nevelés céljait szolgálták s alkalmat adtak az ifjaknak, hogy magukat a nyilvánosság előtt való föllépésben és a jó előadásban gyakorolják. A színielőadások napjai ünnepei voltak az iskolának, amikor megjelent az egész város az iskola falai között.

A XVIII. század folyamán nőttön-nőtt a piaristák népszerűsége. Nemcsak városok versenyeztek értük, nemcsak fontos intézeteket bíztak vezetésükre, de főrangú családok is kértek piarista nevelőket. Mária Terézia Bajtay Antalt hívta fia, II. József mellé, hogy a történelmet tanítsa ; Ferenc király is piarista nevelőt fogadott az udvarba ; István főherceg nevelője hasonlóképen piarista volt. A Koháry, Károlyi, Erdődy, Haller, Csáky, Batthyány és Széchenyi grófok, Orczy Lőrinc, Vécsey báró, Grassalkovich és Esterházy herceg vetélkedve kértek piarista nevelőket. S jellemző, hogy e tanítók nemcsak papi életük és széleskörű képzettségük által váltak ki, hanem mint a magyar nyelvnek s a magyar ügynek a fűúri körökben ápolói is mindenkor elismerésre tarthatnak számot.

Mikor Mária Terézia szabályozta a tanítás rendjét, a piaristák örömmel fogadták a javításokat, mert részben elveiket látták igazolva az új utasításokban (Ratio educationis), habár másrészt sajnálattal látták, hogy ez a tanterv mindent általánosít s hazánk nyelvére és történelmére nem fordít gondot.

4. A piaristák II. József korától 1848-ig.

II. József németesítő rendeletei hatalmas ellenfélre találtak a piarista rendben. A piaristák hazafisága tiltakozott a német szellem általánosítása ellen. Küzdöttek ellene írásban és szóban. Igy Benyák Bernát, Horányi Elek és Dugonics András, ki a kor legnépszerűbb írója. Regényeit széltében olvasták, különösen a híressé vált *Etelkát*. Ő különben mint szaktudós is jeles ember; a matematikának nyelvét ő magyarosította meg. A piaristák közül került ki Révai Miklós, a legnagyobb magyar nyelvész; kitűnő tudósok még e korból Horányi Elek, Szablik István (az első újszerkezetű léggömb készítője hazánkban), Perczel Imre, Alber János, Koppi Károly, Bolla Márton. A piaristák már régebben megmagyarosították az iskolai színjátékot (Dugonics, Pállya István, Benyák), most midőn a magyar színházat megalapították, a piaristák látták

el új darabokkal. Simai Kristóf *Igazházi*-ja nyitotta meg a magyar előadások sorát. Világi drámánk első művelői: Dugonics András, Endrődy János, Egerváry Ignác.

Pedig ezek a szorgalmas munkások nagyon szerény eszközökkel rendelkeztek; a rend tagjai, azt lehet mondani, valósággal szenvedtek a szegénység miatt. Megható mégis, mily lángolóan szerették rendjüket, mennyire lelkesedtek nemes céljaiért s mily testvéri szeretettel ragaszkodtak egymáshoz. A világ dicsősége és jóléte helyett a becsülettel betöltött hivatás önérzete s a testvéri őszinteség volt vigasztalásuk nehéz helyzetükben.

A XIX. század elején a pénz elértéktelenedése végső anyagi romlással fenyegette a rendet. E bajból I. Ferenc mentette meg először 32.000 forintos államsegéllyel (1802), majd a fehérvári *kusztodiátusi* javadalmak adományozásával (1807). Ez a birtok valaha a szent koronát őrző székesfehérvári őrkanonok (custos) javadalma volt, ezért nevezik «custodiatus»-nak. A kusztodiátus jelenleg is jóformán egyetlen jövedelmi forrása a rendnek.

A XIX. század elején a piaristáknak el kellett fogadniok az új Ratio educationist (1806) s ennek elvei szerint tanítottak 1849-ig.

Ebben az időben alapították a *lévai*

(alap. herceg Esterházy Miklós és mások, 1815), a *budai* (1832—1851) és a *nagybecskereki* házat (alap. a város, 1846).

5. A piarista iskolák a világháború előtt.

A 48-as évek a piaristákra nem maradtak hatástalanul. A növendékpapok legnagyobb része fegyvert fogott a haza védelmére, de a fölszentelt tagok közül is sokan résztvettek a szabadságharcban mint tábori papok. Elég legyen itt *Erdősi Imrére*, a branyiszkói hősre emlékeztetni. Ez időknek hatása azonban más tekintetben is érezhető volt. Akadtak, akik rendbontó törekvéseikkel sok zavart okoztak s ezáltal a szerzetet válságos helyzetbe sodorták. E helyzet 1853-ig bénította a rend működését, amikor a Scitovszky prímás elnöklete alatt tartott reformáló káptalan visszaállította a régi fegyelmet.

A Thun-féle németesítő rendszer kihívta a piaristák kritikáját. Az új tanulmányi rendszernek (Organisations-Entwurf) hátrányait kimutatták s nemzeti irányú rendszert mertek javasolni. Gimnáziumaikban lelkes magyar tanárok tartották ébren a nemzeti lelket ; így Pesten a nagynevű filozófus, *Horváth Cyrill*. E rendszer bukásával nagy szerep várt a piarista rendre az új terv megállapításában ; ebben és az új tanári nemzedék

nevelésében is résztvettek mint egyetemi tanárok (Reisinger János, Szepesi Imre, Somhegyi Ferenc, Horváth Cyrill). Az első tanárvizsgáló-bizottság elnöke is a piarista rendfőnök volt, Purgstaller József.

Az 1883. évi XXX. törvénycikk óta teljesen az állami tanterv szerint tanítanak, de igyekeznek ennek keretén belül a nevelésben és módszerben érvényesíteni a multtól megszentelt hagyományokat.

Itt említjük meg, hogy három, úgyszólván legvirágzóbb katolikus egyesületünket piarista alapította: Trautwein János szervezte Cziráky grófnővel az Oltáregyesületet, Szabóky Adolf a Katholikus Legényegyletet, Lévay Imre pedig a Budapesti Katholikus Kör megalapításával a katolikus körök atyja nevet érdemelte meg.

A nevelési szempontból is annyira jelentős mozgalomnak, a cserkészetnek Magyarországon a piarista Sík Sándor volt az egyik megindítója és felvirágoztatója.

6. A világháború után.

A trianoni béke súlyos csapást mért a magyar piarista rendtartományra, amikor a felvidéki (kisszebeni, lévai, nyitrai, podolini, privigyei, rózsahegyi, trencséni, selmecbányai és szentgyörgyi) házakat és iskolákat a csehszlovák köztársasághoz csatolta. Miután a Felvidéken lehetet-

lenné vált a piaristák magyarnyelvű tanítása és egyáltalán iskolai működése, a piarista iskolák megszűntek. A mostoha viszonyok miatt öt rendház (kisszebeni, lévai, podolini, rózsahegyi, selmecbányai) 1922-ben megszűnt, négyben pedig (Nyitra, Privigye, Szentgyörgy, Trencsén) tovább folytatódott a rendi élet. Ezekből a házakból alakult 1930-ban a szlovákiai provincia, amelynek főnöke Nyitrán székel (jelenleg *Cserhelyi Sándor)*, noviciátusa Privigyén, teológiai intézete pedig Szentgyörgyön van.

A Jugoszlávia területére eső nagybecskereki rendház és iskola 1920-ban megszűnt.

A Romániától megszállt területen a trianoni béke előtt négy rendház és iskola működött : a kolozsvári, a máramarosszigeti, a nagykárolyi és a temesvári. Ez a négy rendház 1925-ben pápai dekrétum alapján önálló tartománnyá alakult. A máramarosszigeti és a nagykárolyi iskola megszűnt, de megmaradtak az ottani rendházak. Az előbbiben van a romániai rendtartomány újoncnevelő-intézete (noviciátus), az utóbbi helyen pedig megmaradt a piaristák vezetése alatt álló régi plébánia. Sok nehézség és viszontagság közt folytatja működését a kolozsvári és temesvári rendház és iskola. Kolozs-

A bécsi «Maria Treu» kollégium.

várt lakik a román rendtartomány főnöke (jelenleg *Visegrádi Lajos*) és tanácsa. Ugyancsak itt van a rendi hittudományi főiskola és tanárképző-intézet is.

Csonka-Magyarország területén 11 rendház van : a budapesti, debreceni, kecskeméti, magyaróvári, mernyei (1923 óta), nagykanizsai, sátoraljaújhelyi, szegedi, tatai, váci és a veszprémi. A mernyei rendházat kivéve, a többi iskolával kapcsolatos. Ezek közül öt gimnázium (Budapest, Kecskemét, Szeged, Vác, Veszprém) ; öt reálgimnázium (Debrecen, Magyaróvár, Nagykanizsa, Sátoraljaújhely, Tata). A tíz iskola tanulóinak száma 5000. Tatán és Nagykanizsán konviktus van.

7. A piarista iskolák jótevői.

A piarista iskolák áldásos munkásságát az alapítókon kívül hathatósan segítette az állam, a városok és a hálás tanítványok áldozatkész támogatása. Fejedelmeink közül különös hála illeti Mária Teréziát, aki atyja, III. Károly nyomdokain haladva, anyai szeretettel istápolta Calasanzius iskoláját és tanügyi reformjaiban a rend kiváló tagjainak bőséges teret nyitott. A rendi noviciusok nevelésére Trencsénben 50.000 forintos alapítványt tett s uralkodása alatt a rend tizenkét intézettel gyarapodott. I. Ferenc királyunk a végső

inségben sínylődő rend anyagi helyzetét 1807-ben a székesfehérvári kusztodiátusi javadalom adományozásával biztos alapra helyezte s kiérdemelte, hogy évenként halála évfordulóján (márc. 2.) minden magyar piaristaház hálás kegyelete jeléül ünnepélyes szentmisét mondjon lelkiüdvéért. A tanügyi kormány a világháború előtt összes iskoláinkat államsegélyben részesítette és főgimnáziumokká fejlesztette. Az utóbbi félszázad alatt felépült iskoláink nagy része az állam jelentékeny hozzájárulásával létesült. Hasonló áldozatkészséget tanusított több város és egyházközség; az előbbiek közül különösen ki kell emelnünk Szeged, Temesvár, Nagykanizsa város, az utóbbiak közül pedig a debreceni és a kecskeméti egyházközség bőkezűségét. Főpapjaink közül az alapítókon kívül Schlauch Lőrinc bíboros, váradi püspök a debreceni, Schuster Konstantin váci püspök pedig a váci gimnázium fejlesztésével érdemelték ki iskoláink hálaját. A váci és veszprémi püspökök, a veszprémi káptalan és a zirci apátság most is iskoláink jótevői. Egyes házaink több nemzedéken át élvezték az alapító család nagylelkű támogatását, így Podolinban a Lubomirszkiak, Privigyén a Pálffyak, Nagykárolyban a Károlyi-nemzetség, Tatán pedig az Esterházyak részéről. A régi

piarista tanítvány hálaját kívánta leróni Hidaskürti *Nagy* Sándor fejérmegyei ref. vallású földbirtokos († 1910), budapesti iskolánk egykori tanítványa, amikor 100.000 koronát hagyományozott a budapesti gimnázium építésére. Iskoláink megbecsülését mutatják a művészi alkotások is, melyekkel egyes jótevőink iskoláink díszét emelik, amilyenek a budapesti gimnáziumban a Fraknói Vilmos püspök, hg. Esterházy Pál, gr. Széchenyi Bertalan és gr. Festetics Sándor áldozatkészségéből létesült emlékművek.

Iskoláink jótevőinek nemes áldozatkészsége a szegénysorsú tanulóifjúság istápolásában is megnyilvánult. Igy Mattyasovszky László nyitrai püspök 1705-ben 6000 aranyat adományozott a nemesi konviktus létesítésére, gr. Koháry István országbíró pedig 1725-ben 10.000 frtnyi alapítványával megvetette a debreceni konviktus alapját. *Fetser* Antal győri püspök († 1932), a nagykárolyi piaristák hálás tanítványa Nagykárolyban konviktust alapított és annak vezetését a rend tagjaira bízta. Terünk nem engedi, hogy felsoroljuk azt a sok jótékonyságot, melyet a nyitrai, veszprémi és váci papság a szegény tanulók gyámolításában kifejtett, az újabb időkből csak *Devics* József és *Rada* István veszprémi kanonokokat említjük

meg: az első nagy adományaival, az utóbbi pedig a tápintézet megalapításával érdemelte ki az ifjúság háláját. A világi jótevők közül különös hála illeti *Nunkovits* András mosonvármegyei birtokost, kinek 24.000 forintos alapítványából a magyaróvári gimnázium 1802-től a világháborúig több mint százezer forintot fordíthatott az ifjúság segélyezésére.

8. A rendi elüljáróság.

A magyar piarista rendtartomány élén áll a Budapesten lakó *tartományfőnök* (provinciális, rendfőnök), akinek a kormányzásban segítségére van a tartományfőnöki tanács (consistorium) négy tagja (asszisztensek, tartományfőnöki tanácsosok). Az egyes rendházak élén a *házfőnökök* (rector) állnak. A tartományfőnököt és a tartományfőnöki tanács tagjait a háromévenként tartott tartományi káptalan választja. Ugyanilyen időközökben választják a házfőnököket is. A házfőnökök legtöbb helyütt egyúttal a gimnáziumok igazgatói is.

A piaristarend jelenlegi tartományfőnöke **Sebes Ferenc dr.** Született 1883-ban Vácon. Tanulmányait a váci és kecskeméti piarista gimnáziumban végezte. 1900-ban lépett a kegyes-tanítórendbe. A budapesti Pázmány Péter egyetem hittudományi

karán 1913-ban doktorátust tett, majd 1924-ben bekebelezett doktori címet nyert. Tanított a szegedi, kecskeméti, kolozsvári és budapesti gimnáziumokban. A rendi papnevelés szolgálatában tizennégy évet töltött, előbb mint a kecskeméti stúdium prefektusa, majd a kolozsvári és budapesti Kalazantinumban mint prefektus, spiritualis és teológiai tanár. 1925-ben a káptalan tartományfőnöki tanácsosnak, 1928-ban pedig tartományfőnöknek választotta. A magyar országgyűlés felsőházának tagja.

9. A növendéknevelés.

A rendbe való felvételhez legalább hat gimnázium jósikerű elvégzése és betöltött 15 év szükséges. Az ujoncnevelő-intézet (**noviciátus**) Vácon van. Azok, akik érettségi előtt léptek a rendbe, a kecskeméti intézetben (**Stúdium**) folytatják és fejezik be középiskolai tanulmányaikat.

A növendékek felsőbb kiképzésére a rend 1894-ben a kolozsvári és 1895-ben a budapesti **Kalazantinumot** alapította. Az új budapesti rendház felépítése után, 1916-ban a rend a két Kalazantinumot Budapesten egyesítette. Itt végzik a növendékek hatéves tanfolyamban hittudományi és egyetemi tanulmányaikat. Kiváltság alapján a tanárjelöltek gyakorló évüket a rend budapesti gimnáziumában töltik.

V.

A KÜLFÖLDI PIARISTÁK ÉS A ROKON SZERZETEK.

A kegyesrend egyetemes főnöke (generális) a római Szent Pantaleonban **Del Buono József** liguriai piarista. Tanácsában mint generálisi asszisztens Walter János dr. magyar piarista képviseli a középeurópai piaristaságot.

A piarista rend 15 *rendtartományra* (provincia) van fölosztva. Ezekből 4 van Olaszországban (római, liguriai, nápolyi, etruriai), 5 Spanyolországban, illetve Cubában, Mexikóban, Chilében és Argentinában (katalán, aragón, kasztiliai, valenciai, vaszk ; a katalán rendtartományhoz tartozik a cuba-mexikói, az aragónhoz az argentina-chilei, a vaszkhoz pedig a chilei vicetartomány), a többi 6 pedig Középeurópában (cseh-morva, lengyel, magyar, osztrák, romániai, szlovákiai). A rendtartományok keletkezésük sorrendjében így következnek egymásután : római, liguriai (1623), nápolyi (1627), etruriai (1631), cseh-morva

(1634), lengyel (1622), magyar (1721), aragón (1731), katalán (1751), kasztiliai (1754), osztrák (1760), valenciai (1833), romániai (1925), szlovákiai (1930) és vaszk (1933). Az egész rendben összesen 140 rendház (ezekből 5 közvetlenül a Generális joghatósága alatt áll) és 2180 piarista van, akik 43.825 diákot tanítanak. És pedig :

Rendtartomány	Rend-ház	Rend-tag	Diák
1. római	6	44	1.133
2. liguriai	10	97	2.315
3. nápolyi...	4	11	384
4. etruriai...	7	61	2.128
5. cseh-morva	6	15	25
6. lengyel	4	76	474
7. magyar	11	305	4.954
8. katalán	26	481	9.600
9. aragón	15	342	5.964
10. osztrák...	5	21	331
11. kasztiliai	15	402	8.691
12. valenciai	9	156	3.399
13. romániai	4	46	1.227
14. szlovákiai	4	12	25
15. vaszk	9	111	3.175

Rómában a rendnek központi papnevelő-intézete (collegium internationale) van, melybe a magyar tartomány is küld növendéket.

*

Calasanzi Szent József nagy egyénisége mind a mai napig éreztette termékenyítő hatását. A XIX. század folyamán több

tanító és nevelő szerzetes-társulat keletkezett, melyek Calasanzi Szent Józsefet tisztelik pártfogójuknak.

Belgiumban, Spanyolországban és Olaszországban három női szerzet («*piarista apácák*») viseli Calasanzi Szent József nevét és a leánynevelés terén végez jelentős munkát. A belga nővérek (Soeurs des Ecoles Chrétiennes de St. Joseph de Calasanz, 1820 óta) 108 iskolájában 1000 apáca tanít 30.000 leányt. A spanyol piarista apácáknak («Escolopias», 1840 óta) 35 kollégiumuk, 700 tagjuk és 6000 tanítványuk van. A 100-nál több olasz nővér (Figlie povere di S. Giuseppe Calasanzio, 1889 óta) 17 árvaházban több mint 2000 árvát nevel.

Cavanis Márk gróf († 1853) és Antal nevű bátyja († 1858) velencei papok alapították a piarista szabályzat alapján 1802-ben tanítószerzetüket (Istituto Cavanis, vagy Congregazione delle Scuole di Carità), amelyet 1836-ban a Szentszék is jóváhagyott. Jelenleg is vannak iskoláik Velencében.

Timon-David József marseille-i pap, Calasanzi Szent József egyik legszebb életrajzának írója, miután nem sikerült a piaristákat Franciaországban letelepítenie, a piarista szabályzat alapján és elsősorban a munkásifjúság nevelésére meg-

A rakowicei kollégium Krakó mellett.

alapította önálló társulatát (Société du Sacré-Coeur de Jésus Enfant, 1876). Jelenleg 12 házuk van Dél-Franciaországban (magában Marseille-ban 7) és Algirban.

Ausztriában Schwartz Antal († 1929) volt piarista a munkásifjak nevelésére alapította Calasanzi Szent József oltalma alatt álló férfiszerzetét («*Die Kalazantiner*» 1889). A kalazantinusoknak Ausztriában 11 rendházuk van s 1920 óta Budán (Toldy F.-u. 30.) is tartanak fenn egy tanonc- és diákotthont. (Folyóiratuk a «Kalazantinus Tudósító.»)

«*A kegyes iskolák az Anyaszentegyháznak dicsőséges és sok érdemet szerzett szerzetescsaládja, amely oltár előtt tett ünnepélyes fogadalommal szenteli magát arra az apostolságra, amelyben oly nagy mester volt Calasanzi Szent József. Az az «Ite et docete» (menjetek és tanítsatok), amelyet a piaristák fogadnak, hasonlókká teszi őket az apostolokhoz, a misszionáriusokhoz, akik a világ egyik végétől a másikig terjesztik a kinyilatkoztatás új kincseit.*»

(XI. Pius 1925 aug. 28-án a spanyol piarista zarándoklathoz.)

«*A kegyes iskolák tanítványai — amennyire én láttam és tapasztaltam — a katholikus hit terén nem széltől hányatott nádak, hanem jól begyökérzett fák, mert zsenge gyermekkoruktól fogva a hitben nevelkednek föl.*»

(Dietrichstein herceg, bíboros, a piaristák morvaországi letelepítője.)

VI.

A PIARISTA DIÁK.

«Tartsd meg, fiam, atyád parancsait», int a Szentírás. A piarista diák atyja lelki értelemben Calasanzi Szent József. Fiúi lélekkel fogadd tehát az igét, melyet irányító gondolatul rendje homlokára írt: «*Ad maius pietatis incrementum*» (a pietas nagyobb gyarapodására, rövidítve: A. M. P. I.). Légy rajta, hogy a pietas — kegyeletes, áhítatos lelkület — benned gazdagon virágozzék.

1. Pietas Isten iránt.

Féld az Istent! *Az istenfélelem* a bölcseség veleje, a lelki nagyság forrása. Az istenfélelem gyümölcse Isten parancsolatainak megtartása. Ne félj elveszíteni se az emberek tetszését vagy barátságát, se a mulandó élet javait és örömeit, de rettegve félj megsérteni Isten szent fölségét és megszegni az Úr parancsait! Áhítattal végezd reggeli és esti imádságodat, vasár- és ünnepnapokon a szentmise hallgatását.

Calasanzi Szent József szerint a piarista diák lelkiéletének középpontja az *Oltáriszentség*. Gyakran és buzgón járulj a szentáldozáshoz s találj módot arra, hogy naponként végezz szentséglátogatást!

Az Úr Jézus Krisztus szándékai szerint való élethez a *Szentlélek Úristen* adja az eszméket, a lendületet és az erőt. Ő az életalakítás isteni művésze. Légy áhítatos tisztelettel Iránta. Forró vággyal hívd a lelkedbe. Sokszor imádkozd a Veni Sancte és Veni Creator himnuszokat!

Szűz Mária a piarista iskolák királynéja, *Regina Scholarum Piarum*. Calasanzi Szent József gyengéd szeretettel «édesanyánk» néven szokta emlegetni. Tiszteletére a «Tizenkétcsillagú korona» című imádságot szerkesztette. A rend címere Máriának, Isten anyjának görög monogrammja.[1] Szűz Mária különleges módon pártfogója a piarista diáknak lelki életében és tanulmányaiban. Légy jó és hű fia Szűz Máriának!

A szentek közül *Assziszi Szent Ferencnek* volt nagy tisztelője Calasanzi Szent József. Hivatáskeresése vívódásaiban elzarándokolt sírjához és segítségét kérte.

[1] A címlapon látható. Felhőkoszorúban áll a MAPIA MHTHP ΘEOY (Mária, Isten Anyja) első és utolsó betűiből készült monogramm s felette van Szűz Mária királynői koronája.

A pályaválasztás nehéz ügyében te is fordulj Assziszi Szent Ferenchez tanácsért és pártfogásért.

2. Pietas tieid iránt.

Szüleidben tiszteld Isten helyetteseit! Légy irántuk azzal a tisztelettudó, szerető és engedelmes lelkülettel, melynek példáját adta az Üdvözítő. Sohase feledd: Te a családban alattvaló vagy, nem pedig parancsoló.

Szeresd *testvéreidet!* Élj velök szép békességben! A testvérek gorombáskodása, civódása és verekedése megkeseríti a család életét. A testvéreivel nem törődő, szívtelen, irígy és gyűlölködő testvér — kaini testvér. A jó testvér olyan, mint egyiptomi József: mindent elfelejt és szívesen segít.

Szüleid után *tanítóid* és *tanáraid* a legnagyobb jótevőid. Áhítattal nézz föl rájok, tisztelettel szólj róluk és hálával őrizd emléküket!

Légy jószívű, barátságos és szolgálatkész *tanulótársaid* iránt! Örülj, ha valamelyiken segíthetsz! Kerüld az irígységet és árulkodást! Sohase vetemedjél alattomosságra vagy hazugságra. A hazug nyelv megöli a lelket.

Szent büszkeséggel valld magad kato-

likusnak! Az *Anyaszentegyház* a történelemben titokzatosan tovább élő Úr Krisztus. Az Anyaszentegyház a szentek közössége. A legrégibb, legelőkelőbb, legszentebb társaság, melynek ember tagja lehet. Ápold szívedben az *egyházi honszerelmet*, a nemes katolikus öntudatot!

Gondolj nemes önérzettel arra, hogy *magyar vagy!* Fia annak a lovagias nemzetnek, mely nagylelkűen ontotta vérét a kereszténységért és a nyugati kultúráért. Szeresd a hazát! De vésd eszedbe, hogy a hazát inkább szolgálják a tettek, mint a szavak!

3. Pietas önmagad iránt.

Lelkedet tekintsd Istentől kapott, legnagyobb kincsednek. Iparkodjál odaadó önneveléssel az Úr Jézus hasonlatosságára alakulni. Calasanzi Szent Józsefnek a lelkiéletben alapelve volt: «*Perfectio charitatis — a szeretet tökéletesítése*».

Az értelem gazdagsága a *tudás*; a tudás útja a tanulás. Tanulj necsak sokat, de alaposan is! Legyen nagy gondod vallási ismereteid gyarapítására! Minden munkád — akár szóbeli, akár írásbeli — remekbe készüljön! Szeresd a jó könyveket!

Tanult elme nem sokat ér erős és jóra

hajló *akarat* nélkül. Az önmegtagadás kalapácsütései alatt kap az akarat acélosságot. *Sustine-abstine, tudj tűrni, lemondani!*

Légy mindig vidám és jókedvű, de könnyelműség és léhaság nélkül. A *szent öröm* kedvez a lelkiéletnek, lendületet ad a munkára és megédesíti az életet.

Hívő ember megbecsüli és gondozza *testét*, hogy a léleknek megfelelő hajléka és a Szentléleknek méltó temploma legyen. A testkultusz — akár a puha, kényeztető testápolás és túlzott egészségféltés, akár a nyers izomimádás és sportmánia alakjában — nem keresztény vonás.

Külsőd legyen tiszta, gondos, de egyszerű; *magatartásod* kedves, nyugodt, nemes és keresetlen.

4. Pietas a piaristarend iránt.

A piarista diáknak *Calasanzi Szent József a példaképe és pártfogója.* Légy iránta fiúi szeretettel és áhítatos tisztelettel! Tanulmányozd életét, főleg gyermek- és ifjúkorát. Utánozd erényeit! Gyakran kérd pártfogását!

A *piarista rend* nagy jótevőd, a tudás és erény kincseivel gazdagított. Tisztelet, hála és hűség legyen a viszonzás részedről. Becsülj meg mindent, ami piarista!

Ha majd módod lesz rá, mozdítsd elő a piarista rend javát!

A piarista iskola *szelleme:* Istenfélelem és emberszeretet, egyház- és honszerelem, jámborság és munkásság, áhítat és szorgalom, megbízhatóság és alaposság, egyenesség és nyiltság, igazlelkűség és egyszerűség, csendes elvonultság és igénytelenség, emberi kegy és tetszés nemkeresése, feltűnés és dicsőség kerülése. Őrizd és terjeszd ezt a szellemet!

Tartsd meg a piarista rend *ünnepeit!* Mivel Mária nevét hordja címerében, különös tisztelettel ünnepli *Mária nevenapját* szeptember 12-én. Május 31. Szűz Máriának, mint a piarista *iskolák királynéjának,* november 27., illetőleg az egyházi év utolsó vasárnapja Calasanzi Szent Józsefnek, mint a piarista iskolák pártfogójának az ünnepe *(Patrocinium S. Josephi Cal.).* Augusztus 27. *Calasanzi Szent József* napja. Július 15. *Pirrotti Szent Pompilius* ünnepe.

Ezeken a főünnepeken kívül tartsd meg annak a négy szent ifjú vértanunak ünnepét, kinek emlékezete van a piarista liturgiában: Május 12-én *Szent Pongrác,* aug. 9-én *Szent Jusztus* és *Pásztor* testvérek és aug. 19-én *Szent Tarzicius* akolithus, az Oltáriszentség vértanuja.

A piarista templom *lelked otthona.* Gim-

nazista korod után is ide járj vissza szentmisét hallgatni, gyónni és áldozni.[1]

[1] Ime néhány jó könyv, mely az előbbi jó tanácsok továbbépítésében és megvalósításában segítségül szolgálhat. Sík-Schütz: Imádságoskönyv és Sík: Zsoltároskönyv. Schütz: Szentek élete. — Kempis: Krisztus követése. Calasanzi szent Józsefnek egész életén át kedves lelkikönyve! — Schütz Antal középiskolai hittani tankönyvei és dogmatikája. (Dogmatika. A katholikus hitigazságok rendszere. 2 kötet.) — Balanyi: Calasanzi Szent József élete és Assisi szent Ferenc élete; Hám: Ifjú szentek élete. — Károlyi: Nemzeti káté. — Walter: Gaudeamus. 3 kötet. (Kaphatók a Szent István-Társulatnál.)

Bár lennének Svédországban olyan atyáink, mint a piaristák, akik nem keresik a kincses házakat, hanem a lelkeket.

(Lennart Torstenson, a harminc éves háború leghíresebb svéd hadvezére.)

Kegyes iskolák — édes név, amelyben ölelkezik a hit és szeretet, ész és szív, szó és tett, részvét és irgalom, Isten és ember.

(Tommaseo † 1874, velencei közoktatásügyi miniszter, nagy olasz író és kritikus.)

Állítjuk, hogy a piarista rend mindig kivált a mérséklet szelleme által s általános becsülésre tudott szert tenni azáltal, hogy távoltartotta magát a pártok küzdelmeitől.

(Eugène Müntz † 1902, neves francia kritikus és műtörténész.)

Én az ujhelyi kegyes szerzetbeliek iskolájára hálával emlékszem.

(Kossuth Lajos.)

A kecskeméti gimnázium.

VII.

JELES MAGYAR PIARISTÁK A MULTBAN.

Acsay Antal † 1918, pedagógus.

Aigl Glycér † 1830, jeles szónok.

Alber János † 1830, egyet. tanár, kitűnő teológus.

Arányi Béla † 1921, matematikus.

Bajtay Antal † 1773, jeles szónok és író, II. József egyik tanára, később rendfőnök, majd erdélyi püspök.

Bartos József † 1931, a budapesti gimnázium érdemes igazgatója.

Benyák Bernát † 1829, a modernebb filozófiát ő tanította először magyarul a pesti gimnáziumban (1777). Az iskolai drámának jeles művelője.

Bolgár Mihály ifj. † 1895, fizikus.

Bolla Márton † 1831, rendfőnök, jeles történetíró.

Budavári József id. † 1897, a panegyricus latin költészetnek, lehet mondani, utolsó művelője hazánkban. 114 latin ódája jelent meg.

Cetto Benedek † 1789, történetíró.

Conradi Norbert † 1785, teológus, jeles szónok.

Cörver Elek br. † 1742, a modernebb filozófia meghonosítója Magyarországon. (Eklektikus.)

Cörver János br. † 1773, rendfőnök, kitűnő pedagógus, aki új tanulmányi rendszert dolgozott ki a magyar kegyesrend számára (1757). E rendszerben helyet kapott a magyar nyelv és magyar történelem is.

Csaplár Benedek † 1906, akad. tag, irodalomtörténetíró. (Révai élete.)

Cseh Ferenc † 1883, filozófus. (Az ember szellemi élete.)

Cserei József † 1908, klasszikus filológus.

Csősz Imre † 1916, hittudós.

Czirbusz Géza † 1920, egyet. tanár, földrajzi író.

Desericzky Ince † 1763, jeles történetíró.

Dományi Márk † 1814, rendfőnök, író.

Drajkó Béla † 1901, filológus.

Dugonics András † 1818, a leghíresebb magyar piarista, az első eredeti magyar regénynek, az Etelkának költője, kora, legnépszerűbb írója. Egyike az elsőknek akik a magyar színpadot eredeti darabokkal látják el. Mint a mennyiségtannak egyetemi tanára, teljesen megmagyarosítja szaktudománya nyelvét. A magyar nemzeti eszmének könyveiben és tanári

székén lánglelkű bajnoka. Egyetemi rektor is volt. Szobra van szülővárosában, Szegeden Izsó Miklós terve szerint.

Egerváry Ignác † 1809, rendfőnök, jeles író.

Elenyák György † 1853, pedagógus, filozófus.

Endrődy János † 1824, tábori pap, drámaíró.

Erdélyi Károly † 1908, filológus.

Erdősi Imre † 1890. Álljanak itt róla Lőrinczy Györgynek sorai: «A vérmezők hősei között kétségkívül az *Erdősi Imréé* az elsőség, a vitéz piarista szerzetesé, aki tizennégy ütközetben nézett farkasszemet a halállal s vezette diadalra a magyar zászlót. A branyiszkói fényes győzelem dicsősége örökké ő közötte meg Guyon között osztódik meg, sőt Guyon többször mondotta róla, hogy egészen neki köszönheti».

Farkas József † 1925, klasszikus filológus.

Fekete Endre † 1923, filozófus és író.

Grosser János † 1847, rendfőnök, szónok, sokoldalú tudós.

Hájoss Gáspár † 1781, magyar nyelvész.

Halápy Konstantin † 1752, író.

Hám Antal † 1927, rendfőnök, hittudós.

Hám Sándor † 1904, költő.

Hanák János † 1849, akadémikus, természettudós; képes természetrajza korában páratlan volt.

Hanghe Jácint † 1771, hittudós, a privigyei piarista templom építője.

Hannulik Krizosztóm † 1816, a piarista rend

egyik legkitűnőbb tagja a XVIII. században, jeles latin költő.

Hévizy János † 1901, országgyűlési képviselő.

Hindy Mihály † 1870, a római régiségtan írója.

Horányi Elek † 1809, az irodalomtörténetnek egyik legkitűnőbb művelője, korának nagyrabecsült tudósa.

Horváth Cyrill † 1884, akad. tag, egyetemi tanár, a bölcseletnek nagynevű művelője, aki önálló bölcseleti rendszert létesített (concretismus). Mint drámaíró is számottevő.

Horváth Pius † 1901, tankönyvíró, tábori pap 1848-ban.

Horváth Sándor † 1909, történetíró.

Ivánfi Ede † 1900, heraldikus.

Jallosics András † 1862, latin költő.

Kalmár Endre † 1910, rendfőnök, író.

Karácsonyi Krizosztóm † 1833, író.

Károlyi János † 1928, történetíró.

Katona Dénes † 1874, egy huszonnégyénekes eposzt írt hexameterekben (Első magyar király Ázsiában). Elkésve jelent meg (1874), hatása nem lehetett.

Kátsor Keresztély † 1792, pedagógus, szorgalmas író.

Keszthelyi László † 1809, Newton tanainak egyik első hirdetője hazánkban.

Kis Sándor † 1904, költő, Terentius fordítója.

Koppi Károly † 1801, egyet. tanár, történettudós.

Koricsányi Márk † 1752, latin költő.

Königsacker Kal. József gr. † 1797, rendfőnök, matematikus és hittudós.

Kőszeghy Szaniszló † 1778, hittudós.

Kucserik Sándor † 1895, latin költő.

Laczkó Dezső † 1932, kiváló geológus, a Veszprémmegyei Múzeum alapítója.

Lévay Imre † 1895, rendfőnök, író, a *katolikus körök atyja*, a Budapesti Kath. Kör megalapítója. Mellszobra is itt látható.

Lutter Nándor † 1891, kir. főigazgató, matematikus. A szabadságharc mozgalmaiban is résztvett.

Magyar Gábor † 1912, pedagógus, rendfőnök.

Martin Péter † 1906, filozófus.

Maywald József † 1911, klasszikus filológus.

Mösch Lukács † 1701, az első magyar rendfőnökhelyettes, kitűnő matematikus. Jelen volt Pálffy gróf egykori tanítványa kíséretében Buda ostrománál 1686-ban ; egyes történetírók szerint az ostromművek felállításában is résztvett matematikai tudásával.

Nagy Alajos † 1889, pedagógiai és filozófiai író.

Nagy Márton † 1873, akad. tag. (Petőfi tanára.)

Nagy Péter † 1860, rendfőnök, sokoldalú tudós.

Nemcsényi Adolf † 1757, kiváló rendfőnök.

Orlics Dániel † 1758, hittudós.

Orosz Zsigmond † 1782, kiváló rendfőnök.
Ormándy Miklós † 1911, természettudós.
Osvald Gáspár † 1781, piarista fráter, építő. A váci székesegyház tervezésében és építésében is résztvett.
Pachinger Alajos † 1913, természettudós.
Pap János † 1917, természetrajzi író.
Pállya István † 1802, rendfőnök, a magyaros irányú iskolai drámának jeles művelője. Kitűnő pedagógus és szónok.
Peer Jakab † 1792, akad. tanár, régiséggyüjtő. (A Peer-kódex róla van elnevezve.)
Perczel Imre † 1795, rendfőnök, egyet. tanár, teológus.
Pintér Kálmán † 1902, író, a Vörösmarty-kultusz apostola.
Pintér Pál † 1915, természettudós.
Pivár Ignác † 1905, a vakok orsz. intézetének igazgatója, gyógypedagógus. Emléktáblája szülőfalujában, Csobánkán.
Polák Ede † 1892, természettudós.
Prónai Antal † 1914, író, szerkesztő.
Purgstaller József † 1867, rendfőnök, akadémiai tag, filozófus.
Rappensberger Vilmos † 1928, író.
Reisinger János † 1868, egyet. tanár, történetíró.
Révai Miklós † 1807, a legnagyobb magyar nyelvész, szobra van az akadémia homlokzatán és szülőfalujában (Szentmiklós, Torontál m.), emléktáblája a budapesti

piarista-kápolna előcsarnokában, a szegedi nemzeti Pantheonban és Sopronban.

Salamon József † 1813, egyházi szónok.

Salzbauer János † 1898, egyházjogász.

Sárvári Béla † 1894, latin műfordító.

Schaffrath Lipót br. † 1808, latin szónok és költő.

Schirkhúber Móric † 1877, akad. tag, természettudós.

Schmidt Ágoston † 1902, matematikus.

Schuster Konstantin † 1899, kassai, majd váci püspök.

Simai Kristóf † 1833, akad. tag, színműíró. A magyar színpad előadásait az ő *Igazházi*-jával kezdi meg.

Simoncsich Ince † 1807, író.

Somhegyi Ferenc † 1879, rendfőnök, akad. tag, egyet. tanár, történettudós.

Spányik Glycér † 1850, történetíró, szónok, pedagógiai író.

Szablik István † 1816, természettudós, 1783-ban a pesti piaristaház udvarán nagy közönség jelenlétében újszerkezetű léggömböt bocsátott föl.

Szabóky Adolf † 1880, író, a legényegyesületek meghonosítója hazánkban. Díszes síremléke a budapesti kerepesi temetőben.

Széchy Imre Ágoston † 1852, akadémikus, pedagógus, nyelvtudós.

Szemes Imre † 1824, egyházi szónok.

Szepesi Imre † 1875, akad. tag, egyet. tanár,

klasszikus filológus; a tanulóifjúság használatára jeles énekeskönyvet is szerkesztett.

Szölgyémy János † 1929, tankönyvíró, rendfőnök.

Szücs István † 1821, filozófus, egyet. rektor.

Tagányi Béla † 1860, egyházi szónok.

Takáts Sándor † 1932, történetíró, akadémikus.

Tapoltsányi Gergely † 1773, rendfőnök, szónok és író. Ő írta meg először Calasanzi Szent József életrajzát magyar nyelven.

Titz Antal † 1926, teológus.

Tóth György † 1923, pedagógus és filológus.

Tóth János † 1887, a népnevelés apostola Szegeden.

Trautwein János † 1893, az Oltáregyesület megalapítója, a budapesti gimnáziumnak sok éven át nagyrabecsült igazgatója.

Ugróczy Ferenc † 1836, történetíró.

Vajda Gyula † 1909, történettudós, egyet. tanár.

Valero Jakab † 1798, rendfőnök, iskolaszervező, sokoldalú tudós, szónok.

Vámos Károly † 1913, irodalomtörténetíró.

Várady Károly † 1911, filológus, tanker. kir. főigazgató.

Váry Gellért † 1929, író.

Vas József † 1873, akad. tag, történettudós és filológus.

Zimmermann Jakab † 1878, egyet. tanár.

A szegedi rendház és gimnázium.

VIII.

NEVES PIARISTA DIÁKOK A MULTBAN.

(Ebben a jegyzékben a helynév azt jelzi, hogy az illető hol volt a piaristák tanítványa.)

Abt Antal † 1902, egyet. tanár, fizikus, Szeged.

Ábrányi Emil id. † 1920, költő, Pest.

Ábrányi Kornél † 1913, író, Pest.

Ady Endre † 1919, költő, Nagykároly.

Ágai Adolf (Porzó) † 1916, író, Pest.

Ágoston Géza † 1933, árvaszéki elnök, Budapest.

Ajtai K. Sándor † 1917, egyet. orvostanár, Kolozsvár.

Almásy Pál † 1883, szeptemvir, tud. író, Pest.

Ambrus Zoltán † 1932, író, Budapest.

Andrássy Antal br. † 1799, rozsnyói püspök, Nyitra.

Andrássy Gyula gr. id. † 1890, miniszterelnök és külügyminiszter, Sátoraljaujhely.

Andrássy Gyula gr. ifj. † 1929, külügyminiszter, Tata, Sátoraljaujhely.

Andrássy Manó gr. † 1891, író, akadémikus, Tata, Sátoraljaujhely.
Ányos Pál † 1784, költő, Veszprém.
Apáthy István id. † 1889, egyet. tanár, jogtudós, Nagykanizsa.[1]
Argenti Döme † 1893, neves orvos, Vác.
Aschenbrier Antal † 1897, egyet. tanár, egyházjogász, Selmecbánya.
Aujeszky Aladár † 1933, bakteriológus, Budapest.
Bacsányi János † 1845, író, Veszprém és Pest.
Bajza József † 1858, költő és kritikus, Pest.
Bakonyi Károly † 1926, színműíró, Szeged.
Bakó János † 1719, a debreceni piaristaház alapítója, nagyváradi nagyprépost, vál. püspök, Privigye.
Balás Lajos † 1920, rozsnyói püspök, Vác.
Balázs Sándor † 1887, író, Kolozsvár.
Baludianszki Mihály † 1847, orosz szenátor és a cári kabinetiroda főnöke, Sátoraljaujhely.
Barkóczy László br. † 1847, székesfehérvári püspök, Sátoraljaujhely és Pest.
Barna Ferdinánd † 1895, filológus, író, Nagykároly és Debrecen.
Barna Ignác † 1894, műfordító, Nagykároly.

[1] Piarista növendékpap volt, mikor kitört a szabadságharc; számos társával együtt (Kemenes Ferenc, Lonkay Antal, Palotay Ferenc stb.) ő is kardot fogott a haza védelmére s végigküzdötte a szabadságharcot.

Baross Gábor † 1892, kereskedelmi miniszter, Léva.
Bartakovics Béla † 1873, egri érsek, Nyitra.
Bartal Antal † 1909, filológus, Vác.
Bartal György † 1875, keresk. miniszter, Nyitra.
Bartha Richárd † 1927, kabinetirodai főnök, Budapest.
Bartók Lajos † 1902, költő, Máramarossziget.
Batthyány Ignác gr. † 1798, püspök, a gyulafehérvári könyvtár alapítója, Pest.
Baumgarten Izidor † 1914, jogtudós, Pest.
Bánvárth Sándor † 1930, gazd. akad. igazgató, felsőházi tag, Veszprém.
Bánóczi József † 1926, irodalomtörténetíró, Veszprém.
Bányai Elemér (Zuboly) † 1915, író, Kolozsvár.
Bárdos Remig † 1932, pannonhalmi főapát, Selmecbánya.
Bárczy Dezső † 1929, államtitkár, Budapest.
Bársony István † 1927, író, Nagykároly.
Bársony János † 1926, egyet. tanár, nőorvos, Nagykároly.
Berczik Árpád † 1919, író, Temesvár és Pest.
Berger János † 1909, egyet. tanár, Szeged.
Bertha Sándor † 1911, író, zeneszerző, Pest.
Beöthy László † 1932, író, színházigazgató, Budapest és Vác.
Bezdán József † 1931, prelátus-kanonok, Szeged.

Bezerédj Viktor † 1913, belügyi államtitkár, Veszprém.
Békefi Remig † 1924, zirci apát, történetíró, Veszprém.
Bérczy Károly † 1867, író, Vác és Pest.
Biró Márton † 1762, veszprémi püspök, szónok és író, Nyitra.
Bittó István † 1903, miniszterelnök, Pest.
Bochkor Károly † 1918, egyet. tanár, jogtudós, Kolozsvár.
Bochkor Mihály † 1920, egyet. tanár, jogtudós, Kolozsvár.
Bodnár Zsigmond † 1907, író, Pest.
Bogisich Mihály † 1919, vál. püspök, zenetörténetíró, Pest.
Boltizár József † 1905, fölsz. püspök, Tata.
Boncz Ödön † 1928, kultuszmin. tanácsos, Budapest.
Bonnaz Sándor † 1889, csanádi püspök, Szeged.
Boráros János † 1834, Pest polgármestere, Pest.
Borszéky Károly † 1933, sebész orvostanár, Budapest.
Boruth Elemér † 1886, költő, Sátoraljaujhely.
Bódogh János † 1918, gyorsíró, Kecskemét.
Böke Gyula † 1918, egyet. orvostanár, Tata és Pest.
Bubics Zsigmond † 1907, kassai püspök, Magyaróvár.
Bubla Ferenc † 1931, kúriai tanácselnök, Budapest.

Bunyitay Vince † 1915, vál. püspök, történetíró, Sátoraljaujhely.
Cholnoky Viktor † 1912, író, Veszprém.
Csarada János † 1923, jogtudós, Nyitra.
Csányi László † 1849, a vértanu, Pest.
Császka György † 1904, kalocsai érsek, Nyitra.
Csávolszky József † 1905, fölsz. püspök, Vác.
Csávolszky Lajos † 1909, publicista, Pest.
Csekonics Endre gr. † 1929, kir. főasztalnok, Pest.
Csemegi Károly † 1899, jogtudós, Kecskemét és Szeged.
Csikász Imre † 1914, szobrász, Veszprém.
Cziráky Béla gr. † 1911, főudvarmester, Pest.
Cziráky János gr. † 1884, főrendiházi alelnök, tárnokmester, a kath. ügyek vezére, Pest.
Czuczor Gergely † 1866, költő, Nyitra.
Dalmady Győző † 1916, költő, Tata és Pest.
Darányi Ignác † 1927, földműv. miniszter, Buda.
Deák Ferenc † 1876, a haza bölcse, Nagykanizsa.
Dedek-Crescens Lajos † 1933, prelátus-kanonok, történetíró, Nyitra.
Degré Alajos † 1896, író, Szeged.
Degré Lajos † 1915, egyet. jogtanár, hősi halott, Budapest.
Dessewffy Aurél gr. † 1928, országbíró, Budapest.
Dessewffy József gr. † 1843, író, politikus, Kolozsvár és Pest.

Dessewffy Sándor † 1907, csanádi püspök, Kisszeben és Pest.
Dégen Gusztáv † 1903, jogtudós, Pest.
Donászy Ferenc † 1923, ifjúsági író, Nagykanizsa.
Dudek János † 1916, egyet. tanár, hittudós, Nyitra.
Endrődi Sándor † 1920, költő, Veszprém.
Entz Géza † 1919, egyet. tanár, természettudós, Pest.
Eötvös Lóránt br. † 1919, fizikus, Pest.
Erkel Gyula † 1909, zeneszerző, Pest.
Eszterhay Jenő † 1928, h. államtitkár, Veszprém.
Farkas Imre † 1866, székesfehérvári püspök, Tata és Pest. (Volt piarista.)
Farkas Lajos † 1924, egyet. tanár, jogtudós, Kolozsvár.
Fábry Ignác † 1867, kassai püspök, Sátoraljaujhely.
Fejér György † 1851, történetíró, Pest.
Fejérpataky László † 1923, egyet. tanár, történetíró, a Nemz. Múzeum igazgatója, Pest.
Felletár Emil † 1917, fővegyész, Veszprém és Pest.
Fennes Rezső † 1919, volt piarista papnövendék, a proletárdiktatura áldozata, Kecskemét.
Fésüs György † 1914, jogi író, szerkesztő, Pest.
Fetser Antal † 1933, győri püspök, Nagykároly.

Finály Henrik † 1898, egyet. tanár, filológus, Buda.
Forgách Antal gr. † 1885, kancellár, Pest.
Földváry Gábor † 1854, Pestmegye alispánja, Pest.
Földváry Károly † 1883, a vörös sipkások ezredese, Pest.
Frank Ignác † 1850, akadémikus, egyet. tanár, Nagykároly.
Friedreich István (Görcsöni Dénes) † 1914, történetíró és hirlapíró, Veszprém.
Füredi Mihály † 1871, színművész, az első népdalénekes, Vác.
Gaál József † 1866, író, Nagykároly.
Gabányi Árpád † 1915, színész, Pest.
Gajáry Ödön † 1919, hírlapíró, Pest.
Garay Alajos † 1886, költő, Kecskemét.
Gerecze Péter † 1914, műtörténész, Kolozsvár.
Gerlóczy Károly † 1900, Budapest alpolgármestere, Pest.
Giesswein Sándor † 1923, szociológus, író, a Szent István Akadémia első elnöke, Tata.
Gopcsa László † 1933, államtitkár, gyorsíró, Kolozsvár.
Gorove István † 1881, miniszter, Pest.
Gossmann Ferenc † 1931, fölsz. püspök, Vác.
Görgey István † 1912, író, Podolin.
Gragger Róbert † 1926, berlini egyetemi tanár, filológus, Nyitra.
Grassalkovich Antal gr. † 1771, koronaőr, Nyitra.

Gusztinyi János † 1777, nyitrai püspök, Rózsahegy.
Günther Antal † 1919, igazságügyminiszter, a Kúria elnöke, Pest.
Győry Vilmos † 1885, műfordító, Pest.
Hajnik Imre † 1902, egyet. tanár, jogtudós, Pest.
Hajnik Károly † 1866, gyorsíró, szerkesztő, Pest.
Halász Ignác † 1901, egyet. tanár, nyelvész, Veszprém.
Haller László gr. † 1751, műfordító, Pest.
Halmos János † 1907, Budapest polgármestere, Pest.
Hampel József † 1913, egyet. tanár, archeológus, Pest.
Hankó Vilmos † 1923, vegyész, Kolozsvár.
Hanusz István † 1909, író, Vác, Pest és Szeged.
Haraszti Gyula † 1921, egyet. tanár, filológus, Kolozsvár.
Haynald Lajos † 1891, kalocsai bíborosérsek, Vác és Pest.
Hegedűs László † 1911, festőművész, Veszprém.
Heinrich Gusztáv † 1922, filológus, az Akad. főtitkára, Pest.
Helfy Ignác † 1897, politikus, Nagykároly.
Heller István † 1888, zongoraművész, Pest.
Helmeczy Mihály † 1832, író, Sátoraljaujhely.
Herczegh Mihály † 1926, egyet. tanár, jogtudós, Szeged.

A váci rendház, gimnázium és noviciátus.

Herczel Manó br. † 1918, egyet. orvostanár, Szeged.
Hermann Antal † 1926, egyet. tanár, etnográfus, Kolozsvár.
Hieronymi Károly † 1911, keresk. miniszter, Pest.
Holló Lajos † 1918, szerkesztő, politikus, Szeged.
Holzwarth Jenő † 1922, orvostanár, Budapest.
Hornig Károly br. † 1917, veszprémi bíboros-püspök, Pest.
Hornyik János † 1885, Kecskemét történetírója, Kecskemét.
Hornyik Károly † 1919, káplán, a proletárdiktatura áldozata, Kecskemét.
Horváth Döme † 1899, író, Kecskemét.
Horváth János † 1835, székesfehérvári püspök, egyházi szónok, Veszprém.
Horváth Mihály † 1878, történetíró, közokt. miniszter, Szeged és Pest.
Hoványi Ferenc † 1871, nagyváradi kanonok, egyházi író, Temesvár.
Hóman Ottó † 1903, pedagógus és filológus, Magyaróvár.
Hugó Károly † 1877, író, Budapest.
Hummer Nándor † 1910, történetíró, Selmecbánya és Vác.
Huszár Imre † 1916, író, műfordító, Pest.
Ipolyi Arnold † 1886, történetíró, besztercebányai, majd nagyváradi püspök, Korpona és Selmecbánya.

Irsay Artur † 1918, orvostanár, Pest.
Ivánkovics János † 1904, rozsnyói püspök, Szeged.
Jancsó Benedek † 1930, történetíró, Kolozsvár.
Jankó János † 1896, festő, Pest.
Jankovich Miklós † 1846, archeológus, Pest.
Jánosi Gusztáv † 1911, c. püspök, költő és műfordító, Veszprém.
Járosy Dezső † 1932, zeneszerző, Szeged.
Jendrássik Ernő † 1923, orvostanár, Budapest.
Jerney János † 1855, tudós utazó, Pest.
Jósika Miklós br. † 1865, regényíró, Kolozsvár.
Jósika Samu br. † 1860, erdélyi kancellár, Kolozsvár.
Josipovich Imre † 1910, horvát miniszter, Tata.
II. József császár † 1790. (Bajtay Antal tanította a történelemre.)
József főherceg † 1905. (Szeitl J. tanítványa.)
Jung János † 1917, fölsz. püspök, Vác és Tata.
Justh Gyula † 1917, politikus, Pest.
Kacskovics Lajos † 1891, politikus, gazdasági író, Pest.
Kada Elek † 1913, író, Kecskemét polgármestere, Kecskemét.
Kanitz Ágost † 1896, egyet. botanikus tanár, Trencsén.
Katona József † 1830, a Bánk bán szerzője, Kecskemét, Pest és Szeged.

Katona Lajos † 1910, író, egyet. tanár, Vác.
Kazy József br. † 1923, államtitkár, Budapest.
Káldy Gyula † 1901, zeneszerző, az Opera igazgatója, Pest.
Kálmány Lajos † 1919, néprajzi író és gyüjtő, Szeged.
Kámánházy László † 1817, váci püspök, Nyitra.
Kápolnai Pauer István † 1896, honvéd-ezredes, katonai író, Pest.
Kármán Mór † 1915, egyet. tanár, pedagógus, Szeged.
Károly Irén József † 1929, premontrei fizikus, Sátoraljaujhely.
Károly János † 1916, vál. püspök, történet-író, Buda, Nyitra, Selmecbánya.
Károlyi György gr. † 1877, koronaőr, főudvar-mester, a Tud. Akad. egyik alapítója, Pest.
Károlyi István gr. † 1881, Pestmegye főis-pánja, a fóti templom és kastély építtetője, Pest.
Károlyi Lajos † 1927, festőművész, Szeged.
Kecskeméthy Aurél † 1877, hirlapíró, Buda és Vác.
Keglevich István gr. † 1905, politikus, a Nemzeti Színház intendánsa, Pest.
Keleti Károly † 1892, statisztikus, Buda.
Kemechey Jenő † 1905, író, Sátoraljaujhely.
Kemenes Ferenc † 1905, kanonok, költő, Pest.
Kempf Kemenes József † 1922, műfordító, Tata.

Kerékgyártó Árpád Alajos † 1902, egyet. tanár, történetíró, Pest.

Kertbeny (Benkert) Károly † 1882, író, fordító, Pest.

Khuen-Héderváry Károly gr. † 1918, miniszterelnök, Pest.

Kilényi Hugó † 1924, közgazdász, Pest.

Királyi Pál † 1892, publicista, Nagykanizsa.

Kiss János † 1930, egyet. tanár, hittudós, Szeged.

Klamarik János † 1898, pedagógus, Pest.

Klapka György † 1892, honvédtábornok, Kecskemét és Szeged.

Klaucz György † 1933, székesfehérvári nagyprépost, Veszprém.

Klauzál Gábor † 1866, miniszter, Szeged és Pest.

Klinda Teofil † 1931, prelátus-kanonok, liturg. író, Szentgyörgy és Vác.

Kmoskó Mihály † 1931, egyet. tanár, orientalista, Trencsén.

Kolmovics Gábor † 1770, történetíró, Szentgyörgy.

Kolossváry József † 1925, veszprémi főispán és a veszprémi gimnázium jótevője, Veszprém.

Komjáthy Jenő † 1895, költő, Vác.

Komjáthy László † 1930, Veszprém polgármestere, Veszprém.

Kondor Gusztáv † 1897, egyet. tanár, matematikus, Szeged.

Konek Sándor † 1882, egyet. tanár, statisztikus, Pest.

Kopácsy József † 1847, hercegprímás, Veszprém.

Kossuth Lajos † 1894, Sátoraljaujhely.[1]

Kovachich József Miklós † 1878, jogtörténetíró, Tata.

Kovacsóczy Mihály † 1846, író és hírlapíró, Pest.

Kovács Zsigmond † 1887, veszprémi püspök, Veszprém.

Kósa József † 1919, plébános, a proletárdiktatura áldozata, Kecskemét.

Kőszeghy László † 1828, csanádi püspök, Pest.

Krenner (Tardos) Viktor † 1927, festő, író, Budapest.

Krolopp Hugó † 1928, közgazd. egyet. tanár, Magyaróvár.

Krúdy Gyula † 1933, író, Podolin.

Kucsera Ferenc † 1919, segédlelkész, a proletárdiktatura áldozata, Léva.

Kuliffay Ede † 1881, költő, Pest.

Kvassay Ede † 1927, író, Pest.

Lauka Gusztáv † 1902, író, Nagykároly.

Láng Lajos br. † 1918, miniszter, jogtudós, Pest.

Lányi József † 1931, fölsz. püspök, Privigye és Nyitra.

Lányi Károly † 1856, egyháztörténetíró, Pest.

[1] Hat évig járt itt, mind a hat évben első eminens.

Lázár György † 1915, Szeged polgármestere, Szeged.

Lechner Károly † 1921, egyet. orvostanár, Pest.

Lechner Lajos † 1897, az Andrássy-útnak és Szeged újjáalkotásának tervező mérnöke, Pest.

Lehoczky Tivadar † 1915, 48-as honvédtüzér, régész, tót népdalgyüjtő, Rózsahegy.

Lenau Miklós † 1850, német költő, Pest.

Lenhossék József † 1888, egyet. orvostanár, Vác.

Lenhossék Mihály id. † 1840, egyet. orvostanár, Pest.

Libertiny Gusztáv, a Felvidéki Magy. Közművelődési Egyesület egyik alapítója, Korpona.

Lipthay Béla br. † 1928, államtitkár, Budapest.

Lonkay Antal † 1888, jeles katolikus hírlapíró, Máramarossziget.

Lonovics József † 1867, csanádi püspök, kinevezett kalocsai érsek, egyházi író, Pest.

Lotz Károly † 1904, festőművész, Pest és Vác.

Lónyay Menyhért gr. † 1884, miniszterelnök, Buda.

Lönhart Ferenc † 1897, erdélyi püspök, Kolozsvár.

Lőrenthey Imre † 1917, egyet. tanár, természettudós, Budapest.

Madarassy László † 1893, hírlap- és jogi író, Kecskemét és Pest.

Madách Imre † 1864, Vác és Pest.
Mailáth György † 1865, országbíró, Pest.
Mailáth János gr. † 1855, történetíró, Pest.
Makfalvay Géza † 1924, államtitkár, Pest.
Malonyay Dezső † 1916, író, Budapest.
Margó Tivadar † 1896, egyet. tanár, természettudós, Pest.
Markovits Iván † 1893, a Gabelsberger-gyorsírás magyar átültetője, Selmecbánya.
Maszlaghy Ferenc † 1917, c. püspök, író, Pest.
Matzenauer Oszkár † 1933, prelátus-kanonok, Vác.
Mayr Aurél † 1914, egyet. tanár, filológus, Pest.
Márki Sándor † 1925, történetíró, Pest.
Márkus József † 1915, főpolgármester, Pest.
Mátray (Rothkrepf) Gábor † 1875, író, zeneszerző, Pest.
Mednyánszky László br. † 1849, a szabadságharc vértanuja, Trencsén és Magyaróvár.
Mezei Mór † 1932, publicista, Sátoraljaujhely.
Mészáros Lázár † 1858, hadügyminiszter, Pest.
Mihálovics József † 1891, zágrábi bíboros-érsek, Szeged.
Mihályi Viktor † 1918, balázsfalvi érsek, Máramarossziget.
Miklós Jenő † 1934, költő, Nyitra.
Morzsányi Károly ügyvéd, orsz. képviselő, Budapest.
Mutschenbacher Viktor † 1924, jogtudós, Pest.

Müller Kálmán br. † 1926, orvostanár, Pest.
Nagy Árpád † 1931, államtitkár, Budapest.
Nagy Ignác † 1854, író, Pest.
Nagy Iván † 1898, történetíró, Pest.
Navratil Imre † 1919, gégeorvos, egyet. tanár, Pest.
Návay Lajos † 1919, politikus, a proletárdiktatura áldozata, Budapest.
Návay Tamás † 1927, főispán, Szeged.
Neszveda István † 1890, fölsz. püspök, Vác.
Németh József fölsz. püspök, Szeged.
Nikolényi Dezső † 1919, rendőrfogalmazó, a proletárdiktatura áldozata, Budapest.
Orczy Béla br. † 1917, országbíró, miniszter, Pest.
Orczy Lőrinc br. † 1789, költő, Nyitra és Pest.
Ordódy Pál † 1885, miniszter, Pest.
Pallavicini Sándor őrgr. † 1933, földbirtokos, Szeged.
Palma Ferenc † 1787, jezsuita, történetíró, Rózsahegy.
Palotás Fausztin † 1922, szépíró, Temesvár és Szeged.
Palotay Ferenc † 1909, veszprémi nagyprépost, Trencsén.
Palugyay Imre † 1858, nyitrai püspök, Rózsahegy.
Pasteiner Gyula † 1924, egyet. tanár, műtörténész, Tata és Pest.
Paszlavszky József † 1919, természettudós, Sátoraljaujhely.

Pándy Lajos festménye.

Szablik István piarista 1783-ban felereszti hazánkban az első újszerkezetű léggömböt.

Pauer János † 1889, székesfehérvári püspök, Pest.
Paulay Ede † 1894, a Nemzeti Színház igazgatója, Sátoraljaujhely.
Pauler Gyula † 1903, történetíró, Pest.
Paulheim Elek † 1919, a proletárdiktatura áldozata, Budapest.
Pecz Vilmos † 1923, egyet. tanár, filológus, Máramarossziget.
Perczel Mór † 1899, 48-as tábornok, Pest.
Pertik Ottó † 1913, egyet. orvostanár, Pest.
Petelei István † 1910, író, Kolozsvár.
Petőfi Sándor † 1849, (és fia Zoltán † 1870) Pest.[1]
Petzval József Miksa † 1891, egyet. tanár, matematikus, Podolin.
Petzval Ottó † 1883, matematikus, Pest.
Péterfy Jenő † 1899, író, Pest.
Plósz Sándor † 1925, miniszter, Pest.
Podhorányi József † 1932, prelátus-kanonok, Vác.
Poór Imre † 1897, egyet. tanár, sebész, Pest.
Popol Ágoston † 1854, egyet. tanár, nagyváradi kanonok, a trencséni gimnázium nagy jótevője. (Előbb piarista.) Trencsén.
Pribék István † 1898, veszprémi nagyprépost, fölsz. püspök, Veszprém.
Prileszky Tádé † 1895, politikus, író, Magyaróvár és Vác.

[1] Az első gimnáziumot járta itt és jól tanult

Prohászka Ottokár † 1927, Nyitra.
Puskás Tivadar † 1893, Edison munkatársa, a telefon hírmondó föltalálója, Kolozsvár.
Rajner Lajos † 1920, esztergomi nagyprépost, érseki helynök, fölsz. püspök, Selmecbánya.
Ráday Gedeon gr. † 1792, író, Pest.
Rákosi Viktor † 1923, író, Pest.
Reizner János † 1904, történetíró, Szeged.
Remellay Gusztáv † 1866, író, Szeged és Tata.
Repiczky János † 1855, orientalista, Korpona.
Reviczky Gyula † 1889, költő, Léva.
Réczey Imre † 1913, egyet. tanár, sebész, Pest.
Révész István † 1929, tábori püspök, Vác.
Roskoványi Ágoston † 1892, váci, majd nyitrai püspök, Kisszeben.
Rottenbiller Lipót † 1870, Pest város polgármestere, Pest.
Róder Alajos † 1878, egyet. tanár, hittudós, Tata.
Rómer Flóris † 1889, kanonok, archeológus Magyaróvár.
Rubinek Gyula † 1922, földm. miniszter, Nyitra.
Rudnay Sándor † 1831, bíboros, hercegprímás, Nyitra.
Rupp Jakab † 1879, numizmatikus, Vác.
Rupp Nep. János † 1881, egyet. orvostanár, Pest.
Samassa Adolf † 1929, belügyminiszter, Budapest.

Samassa József † 1912, egri bíborosérsek, Nyitra.
Sándor István † 1815, a Magyar Könyvesház szerzője, Nyitra és Pest.
Schedius Lajos † 1847, író, Pest.
Schill Ferenc † 1932, tábornok, a csendőrség orsz. főfelügyelője, Veszprém.
Schlauch Lőrinc † 1902, nagyváradi bíboros-püspök, Szeged.
Schopper György † 1895, rozsnyói püspök, Pest.
Schulek Vilmos † 1905, egyet. tanár, szemész, Pest.
Schwartzer Ottó br. † 1913, egyet. orvostanár, Pest.
Sennyey Pál † 1888, országbíró, Sátoraljaujhely.
Simonyi József br. † 1823, huszárőbester, «a legvitézebb huszár», Debrecen és Pest.
Simonyi Zsigmond † 1919, egyet. tanár, nyelvész, Veszprém.
Siposs Antal † 1923, zongoraművész, zeneszerző, Pest.
Somlay Károly † 1931, író, Vác.
Somogyi Károly † 1888, kanonok, író, Pest.
Spányi Béla † 1914, festő, Vác.
Spett (Szentannai) Gyula † 1922, nagyprépost, író, Debrecen.
Stáhly György † 1802, egyet. orvostanár, Pest.
Stáhly Ignác † 1841, egyet. orvostanár, Pest.
Steiner Fülöp † 1900, székesfehérvári püspök, Veszprém.

Sujánszky Antal † 1906, c. püspök, költő, Pest.
Supka Jeromos † 1891, zirci apát, Veszprém.
Szabóky Alajos † 1931, államtitkár, Budapest.
Szamosi János † 1909, egyet. tanár, filológus, Kolozsvár.
Szemere György † 1930, író, Budapest.
Szende Béla † 1882, honvédelmi miniszter, Szeged.
Szentkirályi László † 1833, szeptemvir, Kecskemét.
Szentkirályi Móric † 1882, politikus, főpolgármester, Pest.
Szentkláray Jenő † 1925, nagyprépost, történetíró, Szeged.
Szentmiklóssy Alajos † 1849, költő, Pest.
Széchenyi István gr. † 1860, Pest. (Révai is tanította rajzra Bécsben.)
Székely Ágoston † 1927, egyet. orvostanár, Budapest.
Szigeti József † 1902, színész, Veszprém és Pest.
Szigligeti Ede † 1878, színműíró, Temesvár.
Szilasi Móric † 1905, egyet. tanár, nyelvtudós, Veszprém.
Szily Kálmán id. † 1924, műegyet. tanár, természettudós és nyelvész, az Akad. főtitkára, Pest.
Szinnyei József id. † 1914, irodalomtörténetíró, Nyitra.
Szivák Imre † 1912, jogtudós, Pest.

Szlemenits Pál † 1856, jogtudós, Kecskemét.
Szoldatits Ferenc † 1916, festő, Veszprém.
Szontágh Gusztáv † 1858, író, Pest.
Szögyény-Marich László † 1893, országbíró, Pest.
Sztojanovits Jenő † 1919, zeneszerző és művész, Budapest.
Tallián Béla br. † 1921, földmív. miniszter, Szeged.
Tandor Ottó † 1913, műegyet. tanár, építész, Nagykanizsa.
Tasner Antal † 1861, Széchenyi István titkára, Veszprém és Pest.
Telbisz Károly † 1914, Temesvár polgármestere, Szeged.
Telepy Károly † 1906, festő, Pest.
Than Károly † 1908, egyet. tanár, vegyész, Szeged.
Thanhoffer Lajos † 1909, orvostanár, Nagykanizsa és Pest.
P. Thewrewk Árpád † 1903, író, kritikus, Pest.
P. Thewrewk Emil † 1917, egyet. tanár, filológus, Pest.
Toldy Ferenc † 1875, irodalomtörténetíró, Pest.
Toldy László † 1929, zeneszerző, Budapest.
Tomcsányi Lajos † 1926, jezsuita, egyházi író, Kecskemét.
Torma Károly † 1897, egyet. tanár, archeológus, Kolozsvár.

Tóth Béla † 1907, író, Budapest.
Tóth Lajos † 1926, közokt. államtitkár, Budapest.
Tömörkény István † 1917, író, Szeged.
Török Aurél † 1912, egyet. tanár, antropológus, Pest.
Török Ignác † 1849, aradi vértanu, Pest.
Török János † 1874, szerkesztő, Pest.
Trefort Ágoston † 1888, közokt. miniszter, Sátoraljaujhely.
Ürményi József † 1825, országbíró, Pest.
Vajda János † 1897, költő, Pest.
Vas Gereben † 1868, regényíró, Veszprém.
Vasvári Pál † 1849, szabadsághős, Nagykároly.
Váczy János † 1918, irodalomtörténetíró, Kecskemét.
Vámbéry Ármin † 1913, etnográfus, Pozsonyszentgyörgy.
Várady L. Árpád † 1923, kalocsai érsek, Temesvár.
Városy Gyula † 1910, kalocsai érsek, Kalocsa.
Vastagh György id. † 1919, festőművész, Szeged.
Vavrik Béla † 1921, a kúria másodelnöke, Budapest.
Verseghy Ferenc † 1822, író, Pest.
Vigyázó Ferenc gr. † 1928, a Tud. Akadémia mecénása, Budapest.
Virág Benedek † 1830, költő, történetíró, Nagykanizsa.

Virter Lajos † 1910, vál. püspök, nagyprépost, Vác.
Vörösmarty Mihály † 1855, Pest.
Vörösmarty Béla † 1904, a Kúria másodelnöke, Pest.
Wartha Vince † 1914, műegyet. tanár, vegyész, Szeged.
Wenckheim Béla br. † 1879, miniszterelnök, Pest.
Wenzel Gusztáv † 1891, egyet. tanár, jogtudós, Veszprém és Vác.
Werdenich Endre † 1933, apátkanonok, hittudós, Magyaróvár.
Wolafka Nándor † 1906, c. püspök, Temesvár.
Zichy Antal † 1898, író, Veszprém.
Zichy Mihály † 1906, festő, Veszprém és Pest.
Zoltán Béla † 1929, igazságügyminiszter, Budapest.
Zubriczky Aladár † 1926, egyet. tanár, hittudós, Budapest.
Zsitvay Leó † 1915, a bpesti büntető tvszék elnöke, Pest.
Zsoldos László † 1926, író, Budapest.

Calasanzi Szent József üdvös mondásaiból:

Deo servire non potest, qui sibi non dominatur.

Vae illi, qui inter bonos malus est.

Non est castus, qui castitatis hostes non fugit.

Vae tibi, qui alios verbis instruis, factis destruis.

IX.

A PIARISTA DIÁKSZÖVETSÉGEK.

A piarista iskolák egykori tanítványai 1923 óta **diákszövetségekbe** szervezkednek. Ezeknek a diákszövetségeknek célja barátságos összejövetelek, előadások, lelkigyakorlatok stb. segítségével a piarista iskola szellemét a volt tanítványokban megőrizni és fejleszteni, a piarista rendnek és iskolának segítségére lenni s végül a piarista iskolák jelenlegi és régi növendékeit iskolatársi együttérzésben összetartani és támogatni.

A **váci** alakult 1923-ban ; elnöke dr. Szücs István államtitkár, orsz. képviselő ; tagok száma 473 ; levélcím : Budapest, VII., Nyár-u. 13.

A **budapesti** alakult 1924-ben ; elnöke dr. Degré Miklós, a budapesti kir. tábla elnöke ; tagok száma : 1722. A több mint 500 egyetemi hallgatóból álló ifjúsági csoport igen eleven szellemi életet él. A Diákszövetség egyébként jelentős karitatív tevékenységet fejt ki a főiskolai ifjúság támogatásával. Levélcím : Budapest, IV. ker., Piarista-u.

A **kecskeméti** alakult 1925-ben ; elnöke Zimay Károly polgármester, tagok száma 191 ; levélcím : Kecskemét, Róm. kath. gimnázium.

A **nagykanizsai** alakult 1925-ben ; elnöke br. Inkey József földbirtokos, felsőházi tag ; tagok száma 271 ; levélcím : Nagykanizsa, Reálgimnázium.

A **debreceni** alakult 1926-ban ; elnöke dr. Ruffy-Vargha Kálmán gazd. akad. igazgató, felsőházi tag ; tagok száma 280 ; cím : Debrecen, Róm. kath. gimnázium.

A **veszprémi** alakult 1926-ban ; elnöke dr. Óváry Ferenc felsőházi tag ; tagok száma 550 ; levélcím : Veszprém, Vár 10.

A **szegedi** alakult 1929-ben ; elnöke dr. Berecz János egyet. ny. r. orvostanár, felsőházi tag ; tagok száma 350 ; levélcím : Szeged, Piaristák.

A **tatai** alakult 1932-ben ; díszelnöke gr. Esterházy Ferenc, elnöke cserfői Troykó Béla főszolgabíró ; tagok száma 123 ; levélcím : Tata, Piaristák.

Prohászka a Naplók-ban 1913 február 4-i dátummal a magyar katolikus reneszánsz tényezőiről szóltában ezt mondja :

«*A piaristákat ki nem hagyhatom . . . Rendkívül sok fiatal embert neveltek az Egyháznak és a keresztény társadalomnak*».

«*Sokféle hagyományos támasztól megfosztva saját lábán kell majd megállnia a magyar katholicizmusnak is; lábon csak akkor fog megállni, ha dereka s gerince lesz, — ha lesznek derekas s gerinces hívei s elsősorban intelligens vezetői. Adja Isten, hogy a magyar kegyesrendiek gimnáziumai ily nemzedéknek legyenek nevelőházai s hogy e nemzedék lelkében oly férfiak emléke éljen, kik krisztusi irányítást adnak az ifjúságnak s kik biztató fényekként ragyognak évtizedeken át — nálam már közel 50 éve — a későbbi férfiak életútjain.*»

(Prohászka 1918. XI. 14-én kelt leveléből, melyben a kecskeméti piarista Studiumnak megköszönte a 60. születésnapja alkalmából rendezett ünnepséget.)

Calasanzi Szent József üdvös mondásaiból:

Servus Dei non vivit ut comedat, sed comedit, ut vivat et serviat.

Nescit lucrari Christum, qui nescit pati pro Christo.

Non est familiaris Deo, qui non est amicus orationis.

Aliis prodesse, sibi deesse: stultitia est, non charitas

Servus Christi patienter tolerat omnia, parce loquitur, multum laborat pro Christo.

Nihil Christo dedisti, si totum cor illi non dedisti.

Opera probant artificem, non bona verba, neque proposita, quorum ingens copia est in inferno.

Scientia ornat, virtus coronat.

A. M. P. I.

TARTALOM.

		Oldal
I.	Calasanzi Szent József	3
II.	Zsolozsma Calasanziushoz	19
III.	Pirrotti Szent Pompilius	40
IV.	A kegyestanítórend hazánkban ...	45
V.	A külföldi piaristák és a rokon szerzetek	62
VI.	A piarista diák	66
VII.	Jeles magyar piaristák a multban...	73
VIII.	Neves piarista diákok a multban...	81
IX.	Piarista Diákszövetségek	104